

Erasmus+

Funded by
the European Union

АКТИВНО ГРАЖДАНСТВО

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ.....	2
Гражданско образование в Европа.....	4
БЪЛГАРИЯ.....	4
ИТАЛИЯ.....	9
ЛИТВА.....	15
НИДЕРЛАНДИЯ.....	19
РУМЪНИЯ.....	24
ТУРЦИЯ.....	31
ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ПРАКТИКА: планове на уроци.....	39
ИСТОРИЯ.....	39
Етика.....	59
Английски език.....	60
Литераура.....	77
Гражданско образование.....	78
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	82

ВЪВЕДЕНИЕ

Това методическо помагало е изготвено като част от изпълнението на проект „*Активни за укрепване на европейските ценности*“, финансиран по програма Еразъм+ на Европейския съюз. Дейностите са извършени от март 2022 г. до февруари 2024 г.

Идеята за реализацията на този проект идва от анкети и проучвания, проведени от различни европейски организации, които показват, че участието на младежите в гражданския и политически живот е доста ниско. Гражданската ангажираност или участието на младите хора в техните страни или в граждански дейности в ЕС е ниско, въпреки че бавно нараства в момента. При работа с ученици винаги се забелязва, че те са пасивни и избягват да изразяват мнението си по определени въпроси и може да се счита, че това не се дължи на липса на знания, а на липса на компетентности и умения, също и липса на самочувствие, критично мислене и креативност, както и липса на практика в публичното говорене и дебатите. Несъмнено младите хора в ЕС трябва да осъзнаят значението си за активно гражданско и политическо участие и да разберат, че техните дейности и решения могат да направят промени за благото на обществото.

Целите на проекта:

- Да насърчава учениците да станат активни граждани;
- да повиши и подобри знанията на учениците по актуални въпроси и култури в Европейския съюз
- да подобри тяхното критично мислене, креативност, решаване на проблеми, умения за толерантност и съпричастност
- да развие умения за публично говорене и дебат
- да се повишат разбиранията за важността на активното участие в разглеждането, решаването и вземането на решения по проблемите, пред които е изправен ЕС в момента;
- да се обменят добри практики и опит между учители от европейски образователни институции;
- Да се разработи методология за учителите по гражданско образование, която да засили обучението по гражданско образование в европейските училища.

Дейностите по проекта:

- Шест ученически мобилности във всяка партньорска страна, основани на европейските ценности:
- Обучителни дейности на тема „Дискриминация и стереотипи“ в Гимназия с преподаване на чужди езици "Йордан Радичков" във Видин, България,

- Обучителни дейности на тема „Мигранти и интеграция: в гимназия "Теджано Помпонио Лето", Италия,

- Обучителни дейности на тема „Консуматорство“ в гимназия "Радвилискис Лиздейка", Литва,

- Обучителни дейности на тема „Фалшиви новини“ в Коменски колеж Ротердам, Холандия,

- Обучителни дейности на тема „Европейски ценности и форум театър“, Fahreddin Kerim Gökaу Anadolu School, Истанбул, Турция,

- Обучителни дейности на тема „Правата на човека“ в Colegiul National de Informatica Matei Basarab, Румъния.

Други дейности по време на проекта:

- Създаване на дебаторски групи в училищата, практикуване на дебат и стратегии за публично говорене по различни теми и актуални събития;

- Участие в национални събития, насочени към европейски въпроси;

- Учителите, придружаващи ученици в партньорски училища, споделяха практиката си и наблюдаваха работата на колегите си;

- По време на мобилностите приемащото училище планира сесии за професионално развитие за учители, фокусирани върху гражданското образование;

- Учителите създадоха програмата с описана методология на уроците по активно гражданство;

- Събития за разпространение на създадения резултат - програмата за активно гражданство.

Въздействието върху учениците, учителите и партньорските училища е значително. През двугодишния период учениците, пряко ангажирани в дейностите, развиха уменията си за критично мислене, решаване на проблеми, креативност и др., както и уменията си за дебат и публично говорене. Учителите повишиха професионалните си умения в организирането на учебно съдържание, а учебните програми на партньорските училища бяха разширени чрез създаването на избираеми програми за гражданско образование и създаването на дискуссионни клубове.

Това помагало е финалният резултат по проекта, който представя националното съдържание на гражданското образование във всяка партньорска страна и двадесет и един урока, които са разработени за преподаване на гражданско образование в партньорските училища. Помагалото също дава представа как методологията на дебата и публичното говорене прави гражданството образованието по-ефективно.

Гражданско образование в Европа

БЪЛГАРИЯ

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

“Образованието е най-мощното оръжие, което можете да използвате, за да промените света“,
Нелсън Мандела.

Цитирайки Нелсън Мандела и считайки, че образованието е ключа към равните възможности и укрепването на социалното сближаване, българската образователна система постепенно и прогресивно прилага разнообразен набор от подкрепа за учениците. Тя допринася за процеса на приемане на различните индивидуални характеристики, намалява дискриминацията сред учениците и позволява по-добра интеграция в обществото. Гражданското образование дава по-добро разбиране за обществото на учениците на възраст 17-19 години.

Гражданското образование е включено в последния етап на гимназията и започва от XI клас и продължава до XII клас.

Учебната програма по гражданско образование за XI и XII клас се основава на Всеобщата декларация за правата на човека, Конвенцията за правата на детето, Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, Европейската референтна рамка за ключови компетентности, Конституция на Република България и изискванията към резултатите от обучението по предмета гражданско образование в Държавния образователен стандарт за общообразователна подготовка.

Основна цел:

Обучението по гражданско образование е в основата на личностното развитие и подготовката на младите хора за социална реализация чрез познаване, овладяване и защита на правата и свободите на човека, съобразно законите на демократичното общество. Гражданското образование подпомага развитието и утвърждаването на ученика като гражданин на Република България и Европейския съюз и като личност, която:

- е свободна и способна да взема отговорни решения за себе си и за другите;
- познава и отстоява своите права, свободи и отговорности;
- има осъзнати отношения с държавата и обществото;
- е активен участник в социални събития и има мотивация за положителна промяна.

Предметът гражданско образование в XI и XII клас поставя акцент върху:

- граждани, политика и демокрация;
- граждани, права и отговорности;
- идентичности и различия в обществото.

В резултат на комплексното обучение по гражданско образование учениците придобиват следните комплексни социални и граждански компетентности:

- критично мислене и рационална аргументация;
- градивно участие диалог и дебат;
- взимане на решения;
- разрешаване на проблем;
- мирно разрешаване на конфликти;
- изграждане и поддържане на общности от съмишленици,
- създаване и управление на проекти;
- конструктивна комуникация в различни контексти и социални среди,
- отговорно и информирано участие в социалния и политически живот на страната,
- медийна грамотност.

Основните дейности, свързани с обучението са:

- разработване на социално, обществено и/или лично значим проект с цел положителна промяна в училищната среда и местната общност;
- изследване на проблемите на демократичното общество и ролята както на индивида, така и на общността за решаването им;
- анализ на ролята на гражданина в демократичните процеси и работа по конкретни казуси, близки до средата и ежедневието на учениците;
- правене на информиран избор и създаване на възможности за лична реализация.

Организацията на обучението по гражданско образование в XI и XII клас се основава на интерактивни методи и техники на обучение (дебати и дискусии, учене чрез изследване, учене чрез практика, учене чрез опит, решаване на казуси, разработване на проекти).

Има 3 различни части:

1. Граждани, политика и демокрация

- Проследява възникването и развитието на идеята за демокрация, гарантиране правата на човека и гражданина, отговорността на държавните институции и гражданите пред закона и гражданското общество.

- Анализира характеристиките на правовата държава: върховенство на закона, прозрачност, честност, почтеност при вземане на институционални решения.
- Познава механизмите за вземане на институционални решения и оценява тяхната легитимност.
- Оценява възможностите за демократично участие в гражданското общество и ученическото самоуправление.

2. Граждани, права и отговорности

- Анализира и сравнява идеите за свобода, човешки права и граждански права.
- Разграничава частната от публичната сфера на обществения живот.
- Проучва случаи, свързани с нарушаване на правата на човека и представя мотивирани решения в писмен вид.
- Оценява обществените събития в страните от Европейския съюз и в други страни от гледна точка на правата на човека.
- Осъзнава необходимостта от лично участие и отговорност при демократичното вземане на решения на всички нива.

3. Идентичности и различия в обществото

- Разграничава основните социални групи и общности, разбира спецификата на техните гледни точки.
- Разграничава различните видове малцинствени политики – асимилация, (авто)сегрегация, интеграция и изразява собствена позиция по тях.
- Ориентира се в източниците на противоречия между отделни етнически и религиозни общности и демонстрира стремеж за разрешаване на конфликтни ситуации по конструктивен начин.
- Демонстрира способност да общува конструктивно в различни среди и ситуации.

Обучението по гражданско образование осъзнава и оценява своята национална идентичност, анализира европейската култура и ценности и дава примери за взаимно проникване и културни влияния. То свързва европейската си идентичност с правата и отговорностите на европейското гражданство.

Националната учебна програма в България поставя широк акцент върху развитието на гражданското образование на учениците, така че те да могат да се развиват като успешни учаци, уверени личности и отговорни граждани, които дават положителен принос за обществото. Тя се основава на ключови понятия като демокрация, справедливост, права и отговорности, идентичности и многообразие, които децата трябва да разберат и ключови

процеси и умения, които включват критично мислене и проучване, предприемане на информирани и отговорни действия, които те трябва да развият. Националната учебна програма за гражданство определя изисквания за преподаване, които обхващат широк спектър от съдържание, включително опазване на околната среда, консуматорство, политика, ролята на медиите, човешки права, Европа, имиграция, многообразие и международни отношения. В предмети като английски, френски, испански, философия, география, гражданско образование учителите използват актуални политически и социални теми, за да вдъхнат живот на гражданското съдържание и да помогнат на учениците да развият ключови граждански умения за изследване, дискусия и дебат, както и да представят възгледите на другите, мислете критично, оценявайте и отразявайте. Учебната програма по гражданско образование има за цел да развие способността на учениците да участват в общностите и обществото като информирани, критични и отговорни граждани. Целта на „активното гражданство“ е да научи учениците да работят заедно и да предприемат практически действия, като използват своите знания и разбиране за гражданство, за да допринесат за едно по-добро общество.

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОЛИТИКИ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ В ГПЧЕ „ЙОРДАН РАДИЧКОВ”-ВИДИН, БЪЛГАРИЯ

В „Стратегията за развитие 2021/2026 г.“ на ГПЧЕ „Йордан Радичков“ – Видин, България специален раздел разглежда гражданското образование в училище http://radichkovsvidin.org/files/2022/04/STRATEGIA_GPCHE.pdf

Обучението по гражданско образование в ГПЧЕ „Йордан Радичков“ е ориентирано към формиране и развитие на ключови компетентности и умения за живот и работа в 21 век. Изпълнението може да бъде придобито в рамките на тези дейности:

- осигуряване на съвременна образователна среда за осигуряване на единен подход при прилагане на ключови компетентности в областта на образованието;
- акцент върху изграждането на социални умения и емоционална интелигентност;
- изместване на фокуса на ученето от преподаване на знания към развиване на способности за решаване на проблеми;
- акцент върху формирането на научна, финансова, дигитална медийна грамотност и дух на предприемачество и иновации;
- обучение по активно гражданство и медийна грамотност;

- инвестиране в изучаване на чужди езици и придобиване на дигитални и комуникационни умения;
- разработване и внедряване на система за провеждане и оценяване на напредъка на учениците в системата на училищното образование в електронна среда.

Специално внимание се обръща на гражданското образование в училище. Състои се от сформиране на Училищен парламент с избиране на по един представител от всеки клас. Всички решения за училищно ниво се вземат чрез гласуване на специално насрочени събрания.

Различни клубове за извънкласна дейност в ГПЧЕ „Йордан Радичков” предлагат подходи на гражданско образование към социални проблеми:

- “Интеракт клуб” – събира ученици с ясна идея да помагат на обществото с различни инициативи като набиране на средства за социални каузи или организиране на благотворителни събития;
- „Lion’ club juniors” насърчава учениците да работят съвместно с ученици от други училища в града в социални инициативи;
- “Евроклуб” събира ученици за изучаване на различни теми, свързани с Европейския съюз и участие в различни състезания. Ученици от ГПЧЕ “Йордан Радичков” взеха участие в младежкото събитие „Вашата Европа, вашето мнение” преди три години и се подготвят за новото събитие;
- „Клуб за социална инициатива” събира ученици за организиране на продажби на печива, концерти, мачове за популяризиране на социални инициативи в града;
- „Младежки клуб” към Регионална библиотека „Михалаки Георгиев” във Видин организира социални събития за нашите ученици в помощ на деца в затруднено положение в домове за сираци;
- „Клуб на социалните предприемачи” към офиса на Бизнес инкубатора във Видин работи с ученици от нашето училище по различни социални проекти;
- “Дебатен клуб на английски” учи учениците как да практикуват различни видове дебат. Нашите ученици се подготвят през цялата учебна година и участват в турнир на английски език, който се организира от Учителите по английски език по програма Фулбрайт сред българските училища. През учебната година има четири състезания – три регионални и едно национално – и нашите ученици от Дебатен клуб пътуват, за да участват във всички тях. Нашите ученици обикновено печелят награди на регионално ниво и се състезават на национално ниво.

ГПЧЕ ”Йордан Радичков” гр. Видин, България е училище, доказало се в региона като център за формиране и развитие на личностните качества и умения на своите ученици. В него се работи непрекъснато за изграждане на ценностната система на младите хора и се превръща в културен, информационен и спортен център. Училището подобрява и създава благоприятна среда за обучение и личностно развитие на учениците. В ежедневната си работа училището прилага модели на поведение, основани на идеите и принципите на гражданското образование.

ИТАЛИЯ

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Гражданското образование се счита за трансдисциплинарен предмет, въведен със закон № 92 от 20 август 2019 г. (вече присъства в Националните насоки от 2010 г. и 2012 г. за преподаване на различни училищни нива), който има за цел „Обучение на отговорни и активни граждани чрез насърчаване на пълно и съзнателно участие в гражданския, културен и социален живот на общностите, зачитайки правилата, правата и задълженията им “.

Това учение отговаря на новите социални потребности, възникнали около фундаментални оси и ценности. Наред с формиращите и трансверсалните измерения на гражданското образование, уменията и множеството обучения, които то насърчава, Законът в този случай посочва серия от когнитивни теми:

- италианската конституция, национално и международно право, законност и солидарност
- устойчиво развитие: екологично образование, национално наследство и опазване на околната среда;
- цифрово гражданство

Следователно, той едновременно насърчава аспектите на гражданското знание и образователните действия, свързани с отговорно и активно гражданство.

Преформулирането на идеята за гражданство и гражданско образование преминава през допускането на трансверсална перспектива за планиране на учебни пътеки, в които всички учители от класа, както тези, които участват в конкретни проекти, така и тези, които се занимават със собствените си предмети, знаят как да интегрират знания и дейности около крайъгълните камъни на гражданското образование.

Преподаването на гражданско и гражданско образование не включва увеличаване на графика или персонала, но е учебна програма във всички училищни нива и осигурява оценка, която допринася за допускане до следващия клас и/или до държавния изпит от първия и втория цикъл на образование и за трети, четвърти и пети клас на средните училища, включително приписване на училищни кредити.

Напречното и базирано на умения планиране на преподаване-учене на гражданско и гражданско образование предполага участието на всички класни ръководители в него. Учителите споделят общ единен проект, който след това се разделя на дидактически учебни единици и/или уроци, многокласни или училищни проекти и се изпълнява от различни учители в техните собствени дисциплини или учебни области. Един от учителите е определен за координатор и непрекъснато следи както текущите уроци, така и дейностите по оценяване и крайни резултати, като систематично докладват на своите колеги. Минималният брой часове, които трябва да бъдат посветени на тази споделена дейност, е по закон 33 часа.

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ В I.I.S. ПОМПОНИО ЛЕТО

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

В съответствие с националното законодателство l'Istituto di Istruzione Pomponio Leto също е организирал своята учебна програма по гражданско образование.

Всяка класна дъска се позовава на тази учебна програма за проектиране на преподавателски интервенции. Три модула от по 11 часа всеки са организирани за всеки клас и са структурирани според схема, обща за целия институт.

Цели на гражданското образование:

- **Италианската конституция, национално и международно право, законност и солидарност.**

Терминът гражданство означава "принадлежността на индивида към общество, организирано от държавата" и, според съдебната практика, придобиването и признаването на граждански и политически права от правния ред. От това произтича съществената роля, която има конституционната тема в рамките на пътя на гражданското образование. Дискурсът относно европейското гражданство е това, което ни кара да разширим концепцията за националност, за принадлежност към собствената държава в една панорама, в която историческите

идентичности на отделните нации са въввлечени в глобализацията и непрекъснатата конфронтация.

Специфични учебни цели:

<p>ПЪРВО НИВО (9– 10 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разграничаване на различните регулаторни източници и тяхната йерархия с особено внимание към италианската конституция и нейната структура. - Поставяне на личния опит в система от правила, основана на взаимност, признаване на правата, гарантирани от Конституцията, за защита на обществото и околната среда.
<p>ВТОРО НИВО (11– 12 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да могат да упражняват критично мислене и интегрирани умения за решаване на проблеми.
<p>ТРЕТО НИВО (13 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познават конституционната и административната организация на страната ни, за да изпълняват задълженията си като граждани и съзнателно да упражняват политически права на териториално и национално ниво. - Да бъдат наясно с ценностите и правилата на демократичния живот чрез задълбочаване на основните елементи на правото, които го управляват, с особено внимание към трудовото законодателство. - Да преследва с всички средства и във всеки контекст принципа на законност и солидарност на индивидуалните и социални действия, насърчавайки принципи, ценности и начини за борба с организираната престъпност и мафиите. - Да разбере сложността на екзистенциални, морални, политически, социални, икономически и научни проблеми и да формулира лични, обосновани отговори.

- **Устойчиво развитие:** екологично образование, наследство и природна среда. Целите се отнасят не само до опазването на околната среда и природните ресурси, но и до изграждането на здравословна среда за живот, на градове, избор на правилен и приобщаващ начин на живот и зачитане на основните права на хората. Като се има предвид преди всичко общото здраве и психо-физическото благополучие, снабдяването

с храна, равенството между хората, достойната работа, качественото образование, защитата на ценните материали, нематериалните активи на общностите и накрая финансовото образование. Следователно образованието за устойчиво развитие означава да се позволи на учениците да развият чувство за гражданство, което надхвърля тяхната местна национална територия и включва целия свят (глобално гражданство).

Специфични учебни цели:

<p>ПЪРВО НИВО (9– 10 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да бъде наясно с проблемите на околната среда, като разпознават техните местни и глобални последици. - Да може да се ангажира ефективно с другите за постигане на общ или обществен интерес, като например устойчивото развитие на обществото.
<p>ВТОРО НИВО (11– 12 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познават и овладяват целите, ценностите и политиките на социални и политически движения, както и устойчиви системи, по-специално глобалните климатични и демографски промени и техните причини
<p>ТРЕТО НИВО (13 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разпознават себе си като активни членове на сложно и структурирано общество, осъзнават собствените си социални права и задължения във връзка с различни области на живота.

• Дигитално гражданство.

Обучението за дигитално гражданство означава развиване и подобряване на дигиталните умения на ученика, което им позволява да използват правилно мрежата и социалните медии по критичен и съзнателен начин, да изразяват и оценяват себе си, използвайки правилно инструментите, за да могат да се предпазят от всякакви негативни последици (като плагиатство, измами, привличане) за възможността да спазват специфичните правила за правото на поверителност и зачитане/защита на авторските права.

Специфични обучителни цели

<p>ПЪРВО НИВО (9– 10 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none">- Да може да търси, събира и обработва информацията в мрежата и да я използва по критичен, систематичен и креативен начин.- Да знае как да общува в мрежата, като спазва правилата на „мястото“, където се намирате (поща, чат, социални мрежи и др.)- Да разработи критичен подход към валидността, надеждността и въздействието на информацията и данните, предоставени чрез цифрови инструменти, и бъде наясно с етичните и правни принципи, включени в използването на цифрови технологии.
<p>ВТОРО НИВО (11– 12 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none">- Да знае как да използва технологиите, предлагани от мрежата, по отговорен и позитивен начин- Да знае как да използвате правилно и внимателно социалните мрежи, чатовете и всички места, в които може да участва във виртуална общност- Да знае как да разпознае риска от нарушаване на поверителността в мрежата, ограничения по отношение на споделянето на лична информация- Да придобие способност да избягва кражба на самоличност чрез защита на лични данни
<p>ТРЕТО НИВО (13 клас)</p>	<ul style="list-style-type: none">- Да умее да прилага правилата на авторските права, както при признаването на правото върху собственото си творчество, така и при признаването на чужда собственост, зачитайки рисковете, произтичащи от неправилно използване, което включва наказателна отговорност (плагиатство, фалшификация, ...)- Да може да идентифицира цифров материал, който може да се използва свободно в мрежата и да разпознава защитения с авторски права материал- Да идентифицира възможности за дистанционна работа чрез дигитално подобрене: нови перспективи и начини на работа

Допълнение: Планове на уроци

Основна тема	ПЪРВО НИВО (9– 10 клас)	ВТОРО НИВО (11– 12 клас)	ТРЕТО НИВО (13 клас)
	Теми		
Италианската конституция, национално и международно право, законност и солидарност	<ul style="list-style-type: none"> - Италианската конституция, национално и международно право, законност и солидарност - Нормативният текст: от Учрежденския правилник до Конституцията - Законност: свидетели - От училищния правилник до конституцията - Връзката между индивиди и общности: имиграция и миграция, 	<ul style="list-style-type: none"> - Връзката между индивид и общност: права и задължения - Организацията на италианското гражданство - Активно гражданство 	<ul style="list-style-type: none"> - Европейският съюз и европейското гражданство - ООН и международните организации - Глобално гражданство
Sustainable development	<ul style="list-style-type: none"> - Устойчиво развитие – Проблеми на околната среда и устойчиво развитие - Защита на културното наследство: опазване, грижи и инвестиции - Градски пространства в човешки мащаб 	<ul style="list-style-type: none"> - Опазване на околната среда: от Конституцията до Програмата до 2030 г. - Здраве: споделен начин на живот и решения 	<ul style="list-style-type: none"> - Опазване на околната среда: от Конституцията до Програмата до 2030 г. - Глобално гражданство
Дигитално гражданство	<ul style="list-style-type: none"> - Форми и методи на присъствие в социалната мрежа - Дигитално творчество 	<ul style="list-style-type: none"> - Фалшиви новини и мрежата - защитата на личния живот - дигитална и работна етика 	<ul style="list-style-type: none"> - Дигитално творчество - - Авторско право- цифровата и глобалната икономика

ЛИТВА

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

От 1 септември 2023 г. литовските училища преминават към обновено съдържание на учебната програма, което се фокусира върху образованието, основано на компетентности. Актуализираните учебни програми включват гражданско образование и граждански компетентности по всички предмети. Укрепването на компетентностите в гражданското образование включва възможността за интегриране на основите на гражданството и националната сигурност, медийната грамотност, критичното мислене в учебната програма по различни предмети и в общите училищни дейности. Учениците могат също така да развият умения за гражданство и национална отбрана чрез неформално образование, участие в Литовската оръжейна асоциация или други дейности, които включват теми за гражданско образование относно отговорно поведение, важни решения и безопасност на общността.

Учебната програма представя учебното съдържание в концентрични единици:

I-IV клас (интегриран предмет), V-VIII клас (интегриран с история и география). Съдържанието на всяка образователна концентрична единица се състои от следните дейности, които са относително обособени, но интегрирани в образователния процес:

- Познание и изследване на себе си и обществото

Тази област на образователна дейност поставя по-голям акцент върху когнитивните дейности и осигурява основа за гражданство. Учениците също ще развият своите изследователски умения чрез прилагане на знанията, които са придобили;

- Участие и инициране на промяна в общността

Това е област на образователна дейност, предназначена да развие практическите умения на учениците. Практическите умения за отговорно гражданство се развиват само чрез активно участие в гражданската/политическа общност. Правейки това, те също така развиват мотивацията да иницират промяна за решаване на проблеми;

- Изграждане и поддържане на социални връзки

Тази област на образователна дейност дава възможност на учениците да развиват демократични, граждански и национални нагласи. Помага им да разберат, че създаването на правила и закони, зачитането им, сътрудничеството и мирното разрешаване на конфликти са основните средства за мирно съжителство в една общност. Учениците осъзнават по-добре ползите от мирното демократично съжителство и развиват мотивация за създаване на такъв начин на живот в собствената си среда и т.н. Придобитите компетенции стават основа за по-

нататъшното развитие и разпространение на граждански ценности чрез ангажираност към собствената нация и държава". (Национална учебна програма)

Обновена е задължителната учебна програма по гражданство за учениците от IX-X клас и са разширени темите, базирани на правата на човека и правата на детето. Актуализирана е факултативната програма по Национална сигурност и отбрана на страната за учениците от XI-XII клас. Съвместно с Министерството на отбраната се подготвят учители за преподаване на Национална сигурност и Национална отбрана.

Начини за насърчаване на гражданството в училище:

- интегриране на гражданско образование в общите учебни програми на други предмети (6-16 години);
- Интегриране на гражданското образование в общата учебна програма на други предмети (6-16 години);
- отделен курс по гражданско образование в IX-X клас (15-16 г.) за 1 час седмично;
- Задължителни социални дейности IX-X (15-16 години) 20 часа и XI-XII (17-18 години) 70 часа за 2 години.

Цели на гражданското образование

Цели на гражданското образование в образователните институции:

- Да развие активен член на гражданската общност;
- Да развие осъзнат гражданин, който разбира правата и задълженията си и умее да участва конструктивно в и да подобрява живота на обществото и държавата;
- Да помогне на младите хора да осъзнаят ценностите на демокрацията, които трябва да развият в своето семейство, общност, нация, държава и свят; - Да засили съзнанието на младите хора за задълженията и отговорностите на всеки гражданин;
- насърчаване на зачитането на основните ценности на демократичното общество и държава: човешко достойнство, свобода, равенство, справедливост и легитимност, толерантност, солидарност, лоялност към демократичната държава и нация;
- да възпитава любов към родината, отговорност към своя народ и държава и национално самочувствие.

Важно и необходимо е учебното заведение да създава условия учениците да развият вътрешна потребност да бъдат активни, да могат да анализират социалната, политическата и културната реалност и конфликтите, които могат да възникнат в нея, да развият способността

да правят свободни и съзнателни преценки, оценки и решения в едно отворено и плуралистично общество.

Положението на гражданското образование в Литва

Изследванията показват, че влиянието на гражданското образование нараства (изследване от 2016 г.). Най-големи промени се усещат сред младежите. През 2016 г. НПО активно насърчаваха младите хора да участват в предизборната кампания. Гражданската ангажираност на младите хора се засилва чрез участието им в различни извънкласни дейности, както в училище, така и в институциите за неформално образование. По-специално, гражданската компетентност се укрепва чрез участие в доброволчески дейности (Индекс на гражданското овластяване). Причините, поради които учениците стават доброволци, са: желанието да получат знания, да подобрят уменията си, непаричното възнаграждение, да се срещнат с нови хора и да разширят кръга си от познати, желанието да помогнат на другите и да си прекарат добре. Проучванията показват, че най-ефективното гражданско образование се осъществява не в класната стая, а в извънучилищните дейности. Изследователят V. Šeraitė отбелязва, че "малко учители споменават целите на гражданското образование, свързани с насърчаване на активното участие". (Šeraitė, V., Анализ на образователните проблеми. Политика за прилагане на гражданското образование: цели, средства, резултати, 2013 г., Вилнюс. стр.5)

Проучванията сред учителите обясняват, че ограниченият брой часове и ограничените възможности за интересни уроци по гражданство са пречка за провеждането на интересни и ефективни уроци. Когато учителите искат да преподават извън училище, другите предмети се прекъсват и е по-малко вероятно учениците да вземат активно участие в публични дейности и дебати. Учителите казват, че нямат достатъчно умения да обсъждат политически, икономически или социални въпроси с учениците по професионален начин. Часовете по гражданско образование често се използват за преподаване на други предмети, часовете по гражданско образование са скучни и, разбира се, зависи от учителя и учениците.

Програмите за професионално развитие на учителите са непоследователни. Затова Министерството на образованието, науката и спорта при изпълнението на програмите по гражданско образование заявява, че гражданските компетентности са един от приоритетите за развитие на учителите през 2023-2025 г. Министерството ще покани висшите училища да разработят национални програми за професионално развитие на всички учители. Участието в тези програми ще бъде финансирано от държавата.

Предстои актуализиране на избираемата програма по национална сигурност и национална отбрана за учениците от XI-XII СОУ (17-18 години). Съвместно с Министерството на националната отбрана ще бъдат обучени учители за преподаване на национална сигурност и национална отбрана. Предвижда се да се обучават около 100 учители годишно.

Учениците също ще могат да придобият важни умения в училищата за кадети. В момента Министерството на образованието, науката и спорта разработва учебна програма за обучение на кадети.

От 2024 г. ще има втора конкурсна възможност за прием във висшите училища, която ще включва задължителна първоначална военна служба, професионална военна служба и доброволна временна военна служба. Целта е да се насърчат младите хора да избират военна служба и да придобият умения, необходими за отбраната на страната.

В гимназията предметът Гражданско образование се изучава като отделен предмет по 1 час седмично за учениците от IX-X клас (15-16 години). За ученици от XI-XII клас (17-18 години). Национална сигурност и отбрана е свободно избираема дисциплина с 1 час седмично. Национална учебна програма - 20 часа задължително Гражданско образование в IX-X клас (15-16 години) и 70 часа Гражданско образование в XI-XII клас (17-18 години).

Гражданското образование е интегрирано във всички предмети: литовски език и литература, чужди езици, математика, компютърни науки, социални и природни науки, изкуство и физическо възпитание.

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ В RADVILIŠKIS LIZDEIKA GYMNASIUM, ЛИТВА

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Gymnasium Radviliškis Lizdeika активно изпълнява програма Еразъм+ и други програми за международно сътрудничество, както и национални и местни проекти. Основната цел на тези проекти е гражданско образование, укрепване на гражданските ценности и социалната отговорност. Гражданските инициативи се насърчават. Съдържанието, дейностите и резултатите от проектите ще бъдат интегрирани във формалните и неформалните учебни програми на средното образование. Дейностите и резултатите по проекта допринасят за повече ефективно гражданско образование.

Някои конкретни примери са програмите Еразъм+, проектът „Активно за укрепване на европейските ценности“, който разшири образователното съдържание на гимназията чрез

създаването на дебатен клуб, повишен фокус и дейности в уроците по различни предмети и използването на дебати и методи на публично говорене.

Друг проект по Еразъм+, „Today’s Student – Tomorrow’s Responsible Entrepreneur. Teacher's methodology“ подобрява професионалните компетенции на учителите за изграждане на отговорен и граждански настроен млад човек за 21 век и затвърждава ценностите на социалната отговорност сред учениците.

Училището организира благотворителни и филантропични събития и инициира дейности, които укрепват общността. Учителите и учениците участват активно в местни и национални проекти, със специален акцент върху Холокоста и еврейската култура, тъй като Литва имаше голяма еврейска общност преди Втората световна война.

Училището разполага с Център за обучение по толерантност. Освен това е член на мрежата от училища на ЮНЕСКО и едно от най-активните училища в Литва. Дейностите на мрежата се фокусират върху екологията и консуматорството. Класните учители работят с учениците, за да разработят планове за учебната година за прилагане на дейности на класната общност, които дават приоритет на гражданството, и организират часове на класа, които се фокусират върху укрепването на социалните умения и гражданските ценности.

В училището има парламент, съставен от ученици, учители и родители. В училището има Ученически съвет, съставен от представители на всеки клас и Английски дебатен клуб, който анализира и обсъжда актуални проблеми в общността, страната и света.

Извънкласните дейности като събития, пътувания и участие в социални организации помагат за развитието на граждански умения на младите хора.

НИДЕРЛАНДИЯ

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Законен мандат за гражданство

От 1 август 2021 г. се прилагат нови законови изисквания за насърчаване на гражданството в (специалното) основно, средно и специално образование. Този правен мандат за насърчаване на „активно гражданство и социално сближаване“ е изяснен от Мандата за гражданство от 2006 г. За МВО съществуват дългогодишни законови изисквания, определени в Мандата за гражданство.

Законови изисквания и образователна свобода

Правният мандат относно гражданството подчертава, че насърчаването на гражданството и социалното сближаване е задача, която изисква целенасочено внимание от страна на училищата. Училищата имат голяма свобода да решават как да организират своето гражданско обучение. Свободата на образованието също е важна отправна точка.

Инспекторатът следи за спазването на закона. Законът съдържа минимални изисквания, на които трябва да отговаря всяко училище. В допълнение, гражданското образование може да се прилага по начин, който отговаря на мисията на училището или институцията. Така училищата и институциите могат да вземат предвид нуждите на ученици или студенти и желанията на родителите и околната среда. И те могат да свържат своето гражданско образование с философската си визия и идеи за образование и учене.

Основни изисквания

Задължението за насърчаване на гражданството е това, което е известно като задължение за честност. Това е задължение да се изпълнява по най-добрия възможен начин, което изисква от бордовете да направят всичко необходимо, за да изпълнят задачата за насърчаване на гражданството по такъв начин, че училищното образование да отговаря на законовите изисквания. Следователно законовите разпоредби трябва да се прилагат на практика и да бъдат видими в училището.

Ключови елементи на гражданското образование

В основното, средното и специалното образование законът обръща внимание на три перспективи:

- минималното съдържание, което трябва да бъде покрито
- някои педагогически принципи за начина, по който тези аспекти се разглеждат спрямо изискванията за средата, в която се предоставя гражданското образование.

1. Съдържание: Основни ценности и социални и граждански компетентности

Преподаването на уважение и познаване на основните ценности на демократичното върховенство на закона и действието въз основа на тези ценности (в училище) е важно законово изискване. Фактът, че основните ценности трябва да бъдат насърчавани, предполага, че други изрази на училището не трябва да бъдат в конфликт с тях. Основните ценности на демократичната държава са, както гласи законът, свободата, равенството и солидарността. Основната ценност на свободата се насърчава чрез зачитане на свободата на изразяване и автономията. Равенството се насърчава чрез принципа на равенството и отхвърлянето на

дискриминацията. Солидарността се насърчава чрез толерантност, разбиране и отговорност и отхвърляне на нетолерантността.

Освен това образованието трябва да обърне внимание на развитието на социалните и обществени компетенции, необходими за участие в демократичното нидерландско общество. Това се отнася до социалните и граждански компетентности, избрани от училището, и основните цели в социалната и гражданската сфера, които се прилагат в различните сектори.

2. Образователни принципи: целенасочено, съгласувано, разпознаваемо и ориентирано към резултати

Законът налага и изисквания за начина, по който трябва да бъде организирано обучението:

- Гражданското образование трябва да бъде целенасочено. Това означава, че трябва да има конкретни учебни цели, които да изяснят какви компетенции училището се опитва да развие чрез образование.
- Гражданското образование трябва да бъде последователно. Това означава, че има логическа структура, в която различните компоненти се предлагат заедно.
- Изискването гражданското образование да бъде разпознаваемо означава, че образователната оферта, която училището казва, че иска да предостави, е видима на практика.

Фактът, че образованието трябва да бъде целенасочено, означава също, че е необходимо вникване в резултатите от обучението. Това означава, че от училищата се иска да картографират резултатите от обучението за гражданство, така че да може да се провери дали учебните цели се постигат.

От училището зависи кои цели да избере и как да проектира и реализира предложението. Във всеки случай е необходимо законово определеното съдържание (основни ценности и социални и граждански компетентности) да е част от училищното разработване.

3. Училищен климат: тренировъчна база за основни ценности

Средата, в която се провежда гражданското образование, също е важна. Той има три елемента:

- училищната култура трябва да е съобразена с основните ценности;
- средата трябва да насърчава учениците да практикуват и прилагат на практика основните ценности;
- климатът в училището трябва да е такъв, че всеки да се чувства сигурен и приет.

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ В КОЛЕЖ КОМЕНИУС, НИДЕРЛАНДИЯ

Съгласно законовите изисквания, Comenius College интегрира гражданството в училищния правилник. Правилникът на колеж Коменски не е текст с красиви изречения, но може да се обобщи в три ключови точки. Тези ключови точки формират общия знаменател на Колеж Коменски:

- ние сме християнско училище: С нас ще бъдете добре. Ние се грижим един за друг;
- колко далеч можеш да стигнеш? Вие и вашите таланти са важни за нас;
- с нас получавате възможности, за да можете да извлечете най-доброто от себе си;

Отворен ежедневно: Оазисът

Всеки учебен ден започва с ежедневно откриване по време на първия урок, базиран на седмичната тема, предоставена от Оазисът. Всички теми са свързани с времето на годината и текущите събития, за да вдъхновят, насърчат и сплотят учениците.

Социални проучвания

Всички студенти изучават социални науки по време на престоя си в колежа Коменски. Оценка, която получават, са част от доклада им за последната година в училище, като гарантират, че всеки ученик отговаря на законовия стандарт. Ние разделяме тези класове на социология и социални науки:

- Социология:

Учителите сърдечно ви приветстват в предмета Социални науки, който е задължителен за гимназиалното училище,

- Социалните науки наистина са това, за което става дума. Какво бихте правили без него? В днешното общество всичко опира до информация. Всеки ден до нас достига огромно количество информация. Какво да правим с него? Какво можете да направите с него? Как си съставяте мнение по внезапно възникнали въпроси? Как можете да повлияете на вземащите решения? Как се влияеш? Обхванати са теми като политика, върховенство на закона, наказателно право, плуралистично общество, медии, работа и здраве.

Теории от социалните науки, като психология, социология и политически науки, осигуряват основата за изследване на тези въпроси.

Накратко, Социалните науки са предмет, който е свързан със знанието, разбирането как работят процесите и, чрез практически подход, осъзнаването, че светът около вас е много сложен, но вие сте в състояние да го проумеете.

Социални науки:

В социалните науки ще се научите да анализирате всички видове социални процеси, като използвате набор от концепции. Например, защо когато нещо стане модерно, изведнъж изглежда, че всички носят едно и също нещо? Защо е толкова невероятно трудно да приберете смартфона си? Ще се научите да проучвате и анализирате тези въпроси и да търсите обяснения. Интересното е, че тези социални процеси могат да се наблюдават не само в малък, но и в голям мащаб, на обществено ниво. Защо тогава младите хора се държат по-добре от повече от 10 години? Те извършват по-малко престъпления, пият и пушат по-малко, работят повече и спортуват повече. Как може да се обясни това? И колко точна е тази информация?

В клас, разбира се, научавате концепции за анализ на всичко това. Ние прилагаме тези концепции, например, когато гледаме интересни документални филми. Но много време се отделя и за проучване. Проучване на информацията (точни ли са новините и как да разберете), но също така и изследване на човешкото поведение.

Социалните науки са единственият предмет в училище, който е въведение в социални, журналистически, правни, социални или културни науки. Всички тези курсове за напреднали изискват известна представа за социалните процеси и теории и света, в който живеете.

Campus Nederland

В края на всяка учебна година Campus Nederland организира гражданско събитие за всички ученици за около три пълни учебни дни. Семинари, клиники и лекции се изнасят от вдъхновяващи гост-лектори от различни части на обществото. Имахме известни спортисти, инфлуенсъри, психолози и т.н., които работят с нашите ученици върху устойчивото развитие за хората, планетата, просперитета и мира.

Оперативна група Гражданство /Burgerschap/

За да отговори на националните стандарти, с които започнахме този документ, Comenius College наскоро създаде работна група за гражданство (Burgerschap на холандски). Тази работна група, състояща се от учители и ръководство, отговаря за прилагането на гражданството в нашето училище. През учебната година 22-23 всички предмети са включили описание на това как се третира гражданството в тяхната учебна програма. Работната група също така подкрепя извънкласни дейности за активно гражданство.

Comenius College е силно ангажиран с целите за устойчиво развитие и се стреми да бъде толерантно, грижовно и гостоприемно училище, което ще напътства своите ученици по пътя им към това да станат активни граждани.

Източници:

<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/burgerschap/wettelijke-opdracht>

<https://www.comenius.nl/>

<https://denieuweoase.app/>

<https://www.campusnederland.nl/>

РУМЪНИЯ

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРОГРАМАТА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Задължителни предмети за обучение:

- училищна програма за гражданско образование, III клас, 1 час седмично, тази програма включва, като част от учебното съдържание, теми като Правила на групата: Права и задължения в рамките на групата;
- училищна програма по гражданско образование, IV клас, 1 час седмично, като част от учебното съдържание е включена в програмата темата за правата на детето;
- училищната програма за гражданска култура, 7 и 8 клас, 1-2 часа/седмично, тези програми включват като част от учебното съдържание теми като права и задължения, гражданство, човешки права (7 клас) и свобода и отговорност, справедливост и равенство (8 клас).

По този начин темата за образованието за гражданство и правата на човека представлява концептуалната основа за разработването на учебната програма в дисциплините по хуманитарни и социални науки във връзка с гражданското и морално образование за мир, справедливост и социално равенство.

Правата на човека, мирът и човешката сигурност са сред социокултурните теми на образованието за устойчиво развитие, заедно с равенството между половете, културното многообразие, межкултурното образование, образованието за здраве и качество на живот, доброто управление (прозрачност, свобода на изразяване, принос към разработване на политики), образование в областта на наследството и местна история.

Националната учебна програма по избор на училището (предмети по избор)

Училищната програма за предмета по избор Гражданско образование, гимназиален етап (всички профили на гимназиално образование), 1 час/седмица (предметът се възползва от учебника);

- учебната програма по факултативния предмет Образование за демокрация, гимназиален етап, 1 час/седмица;

- учебната програма за факултативния предмет Институции на Европейския съюз, гимназиален етап, 1 час/седмица;

- учебната програма на факултативния предмет Международно хуманитарно право, гимназиален етап, 1 час/седмица (предметът се ползва от учебника и ръководството за учителя).

Като част от официалната учебна програма, училищните програми за всяка предметна област предоставят общи и специфични умения, съдържание и учебни дейности, препоръчани за класове или извънкласна употреба.

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ В НАЦИОНАЛНИЯ КОЛЕЖ ПО ИНФОРМАТИКА МАТЕЙ БАСАРАБ, РУМЪНИЯ

В училището има факултативни предмети Гражданско образование. Един от тях е Активно гражданство чрез диалог между поколенията. Учебната програма по предмета е учебно предложение за избираем предмет за средното образование, принадлежащ към учебна област Човек и общество. Тази учебна програма е предназначена да се прилага през учебната година в средните училища, с разпределение на времето от един час на седмица.

Предложената училищна програма е оправдана от гледна точка на нейния характер между поколенията: децата и възрастните (млади и стари) се насърчават да си сътрудничат в различни образователни дейности, целящи:

- насърчаване на активно гражданство, диалог и солидарност между поколенията;
- повишаване на социализацията/връзката на децата, чрез индивидуални или групови взаимодействия, с хора от различен произход и възраст;
- повишаване степента на интеграция в обществото като ученици и бъдещи възрастни;
- подобряване на образованието на учениците, тяхното познавателно представяне, чрез а
- по-голям достъп до информация;
- подобряване на връзката между децата, техните родители и баби и дядовци;

- взаимно разбирателство между поколенията и премахване на бариерите пред взаимоотношенията;
- поддържане на жизнеността на възрастните хора, обучение на другите и учене от другите;
- повишаване на интереса към собственото развитие и повишаване качеството на живот.

Образованието за активно гражданство е необходимост от съвременното образование. Настоящата училищна програма поставя основен акцент върху активното измерение на гражданското образование, чрез практикуване в различни контексти, граждански компетентности, нагласи и поведение, допринасяйки за подчертаването на практически-приложния характер на процесите на преподаване-учене-оценка.

Структурата на учебната програма включва следните компоненти:

- общи компетенции
- специфични компетенции и примери за учебни дейности
- съдържание на обучението
- методически предложения

Общи компетенции:

- идентифициране на информация от различни източници в различни области като част от механизмите на познание и разбиране на реалния свят;
- сътрудничество с възрастни (млади и стари) за решаване на теоретични и практически проблеми, проявяващи се с инициативност и креативност.
- проявяване в различни житейски контексти на социално поведение – активно и отговорно, съответстващо на променящия се свят.

Специфични компетенции и примери за учебни дейности

1. Идентифициране от различни източници на информация от различни области като част от механизмите за познание и разбиране на реалния свят

Специфични компетентности	Примери за обучителни дейности
1.1. Да откриеш информация за своята принадлежност	<ul style="list-style-type: none"> - Идентифициране на информация за вашата самоличност - анализ на генеалогичното дърво - Нарисувай семейството си - Намери информация за предците си

1.2. Разбиране на концепцията за зрялост и остаряване	<p>-- дискусии за родители, баби и дядовци или други възрастни хора, близки до учениците (както се възприемат от децата)</p> <p>--<i>Дървото на очакванията</i>: какво учениците биха искали да знаят от зрели или по-възрастни хора</p>
1.3. Как си представям бъдещето си?	<p>-- рисуване и записване на важни събития от раждането до настоящето и представяне на значими бъдещи събития (учене, професия, семейни събития)</p> <p>-Дизайн: <i>Аз в бъдещето</i></p>
1.4. Възприемането на историята като жив, постоянен процес	<p>срещи с хора от други поколения</p> <p>-откриване на други места и пространства чрез комуникация със старши събеседници, идващи извън училището</p> <p>- упражнения, базирани на времето</p> <p>- упражнения за наблюдение на събития</p> <p>-сравняване на минали преживявания с настоящи</p>
1.5. Културно, хуманистично и научно развитие	<p>--интервюта, адресирани до възрастни хора</p> <p>-анализ на членовете на семейството</p> <p>-тематични разговори</p> <p>-насочено наблюдение на реални ситуации</p> <p>-изработване на скици, чертежи, графични изображения</p> <p>- гледане на някои филми/pps последователности</p> <p>-общокултурни състезания</p> <p>- историята/чуването на реални събития</p> <p>- изграждане на въпроси за представените събития</p>
1.6. . За повишаване на интереса към дадена област и откриване на предпочитани дейности представяне на значими лични вещи и любими занимания	<p>проучване и описание на обекти</p> <p>-Рисуване/рисуване/колаж: <i>Какво обичам да правя.</i></p> <p>- представяне на колекциите "Малкият колекционер"</p> <p>- гатанки за хобита и любими дейности.</p> <p>- изработка на плакати, реклами, обяви</p> <p>тематични файлове</p>

2. Сътрудничество с възрастни (млади и стари) за решаване на теоретични и практически проблеми, проявявайки инициатива и креативност

Специфични компетентности	Примери за обучителни дейности
<p>2.1. Изпълнението на някои роли/отговорности реални или въображаеми, в група</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упражнения за включване в решаване на работна задача, съобразно заетата роля в групата - симулационна игра при представянето на някои събития - комуникационни упражнения по зададени теми - упражнения за мимическо и пантомимично изобразяване на някои действия и състояния - ситуационна игра - ателиета за изработване на прости произведения, правене на колекции, експерименти, практикуване на местни обичаи и традиции, динамична/спортна игра и др.
<p>2.2. Положителна връзка с възрастните при решаване на някои задачи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - диалог с различни хора - ролеви игри, включващи групови взаимодействия, основани на толерантно отношение, солидарност и взаимопомощ; - използвайте истории, изображения, филми, които стимулират положителни взаимоотношения между деца и възрастни и съвместно участие в дейности - групови работни упражнения, съставени от деца и възрастни, за стимулиране на сътрудничеството между поколенията
<p>2.3. Участие в съвместни действия с възрастни, проява на инициативност и креативност</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ролеви игри, които включват изпълнение на роли и отговорности в групата - събиране на информация за определена дейност в група - консултиране на статии в детски списания биография на известни хора - създаване на малък речник със специфични термини за дадена дейност - създаване на мини база данни с различни

	видове информация от различни сфери на дейност - собствена интерпретация на стари снимки
--	---

3. Проявяване, в различни житейски контексти, на активно и отговорно социално поведение, подходящо за променящия се свят

Специфични компетентности	Примери на обучителни дейности
3.1. Формиране на навици за активно гражданско поведение в различни социални групи	<ul style="list-style-type: none"> - наблюдение на развоя на събитията - подчертаване на нагласите на гражданите в различни ситуации - идентифициране на норми на активно морално-гражданско поведение в различни социални групи; - свободно изразяване на мнения за различни ситуации от живота; - четения за повишаване на осведомеността за моралните действия - музикални прослушвания - разказ за лични факти и събития
3.2. Прилагане на умения за активно морално-гражданско поведение в отношенията с възрастни в различни житейски ситуации	<ul style="list-style-type: none"> -- установяване на правила за поведение в различни ситуации -игри-упражнения за симулиране на житейски ситуации - тематични дебати, започващи от събития и практики от училищен/семеен/социален живот - адаптиране на поведението към нуждите и исканията на групата, към която принадлежи; въпроси за сътрудничеството между поколенията анализирайте собствените си морални ценности писане на писма, поздравления, организиране на социални събития
3.3 Връзка с възрастни, основана на положителни афективни състояния,	<ul style="list-style-type: none"> - тематични разговори за актуални социални събития - адаптиране на игрите към груповия живот

в различни житейски контексти	<ul style="list-style-type: none"> -изразяване на лични преживявания в общи действия -изработване на рекламни материали за дейности за популяризиране на ценностите на активното гражданство и диалога между поколенията (плакати, флаери, листовки); - литературни срещи с гости от възрастни хора - организиране на училищни тържества с подкрепата на възрастни -участие в посещения, екскурзии - общи състезания между деца и възрастни, на различни теми - доброволни действия
-------------------------------	--

Теми за обучение:

- Аз, заедно с другите

1. Лична идентичност – знам откъде идвам (генеалогично дърво)
2. Машина на времето – знам къде отивам (представата за зрялост и стареене)
3. Идентичност и промяна – аз, ние, другите

Винаги заедно за по-добър живот

- Поколения – лице в лице

1. Детство вчера и днес
2. Старата школа
3. От бабините работи
4. Любими занимания и хобита
5. Бит, традиции и навици от тогава и сега

- Изкуството да успяваш в живота

1. Пътуване в живота – истории за приятелството между поколенията
2. Подиум с голове

- Учим се от опита на възрастните

Работилници по градинарство, наука, рисуване, оригами, шиене, тъкане, готварство, мода, музика, поезия, театър, чужди езици, танци и др.

- Шампионите от вчера и днес

1. Срещи с бивши шампиони в олимпиади по различни предмети и бивши шампиони в различни спортове (шах, гимнастика, плуване, карате и др.)
2. Съвместни състезания по различни теми/ състезания по обща култура

- В света на Този, който знае всичко

- Връзки на сърцето

1. Доброволни действия

2. Подготовка на тържества: Мост над времето

Мостове между поколенията

Младост Без старост

ТУРЦИЯ

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

В турската национална образователна система обучението по демокрация и права на човека се преподава като избираем курс, който учениците от 9-ти до 12-ти клас могат да избират по време на гимназиалния си период. Освен този курс, който се преподава един час седмично цялогодишно като избираем курс, има и предмети за ценностите на Европейския съюз, интегрирани в други учебни часове като турска литература, история, география, религия и етика и и т.н. Трудно е да се интегрират ценностите на Европейския съюз в цифрови курсове като математика, физика и химия; въпреки това се отделя голямо внимание при преподаването на предмети, свързани с околната среда, в тези числени класове.

Общи цели на курса по демокрация и права на човека в Турция

Учебна програма по демокрация и права на човека, в съответствие с общите цели и основни принципи на турското национално образование:

1. Да признае необходимите условия за функционирането на демократичната държавна структура и оцеляването на културата на демокрацията в семейството, училището и социалната среда,
2. Да разбират човешките права и свободи и тяхното място и значение в демократичния живот,
3. Да участват активно в демократичния живот в съответствие с етичните принципи, като управляват процес на разсъждение, основан на точна и надеждна информация,
4. Приемане на активна роля в оцеляването и развитието на многообразието, което се приема като богатство в демократичната култура, без да се влияе от предразсъдъци,
5. Да търси мирни решения на конфликтите, като допринася за формирането и развитието на култура на мир и помирение във всички области на живота,

6. Да осъзнават задълженията и отговорностите си за упражняване и защита на правата и свободите си и искрено да желаят да ги защитават,

7. Желание за активно участие в социалния живот като свободни и автономни личности,
28

8. Целта е, като приемат многообразието като културно богатство, да искат обществото да живее заедно в мир и помирение.

Програма за обучение по гражданско образование:

1. Боравене със знания, умения и ценности:

Обработвайки заедно знания, умения и ценности, учебната програма по демокрация и права на човека има за цел да образова учениците като активни граждани, основани на знания и ценности. Поради тази причина учениците трябва да научат мрежата от знания, която се състои от полезни знания, умения, ценности и нагласи както в училище, така и извън него, като цяло. Курсът по демокрация и права на човека се основава повече на умения, тъй като се фокусира върху това да гарантира, че учениците израстват като активни участници в демократичния процес; но способността на човек да вземе правилното решение за действие по който и да е предмет трябва да се основава на притежаването на правилната информация по този въпрос и преминаването на тази информация през филтъра на разсъждението. Учебно-преподавателските дейности, които ще бъдат представени на студентите в този курс, трябва да се състоят от учебни преживявания, при които знанията, уменията и ценностите се обработват заедно.

2. Оживяване на знания, умения и ценности:

Образованието за демократично гражданство и права на човека трябва да се съсредоточи върху развиването на граждански умения в собствения им живот, да ги възприема като млади граждани, както и да подготвя учениците като бъдещи граждани. Един от основните принципи на образованието по демокрация, гражданство и човешки права е не само да се предоставят на учениците основни знания, умения и ценности за демократично гражданство, но и да се създават възможности за тях да ги използват в собствения си живот. За целта учениците се насърчават да участват в изборите на представители на учениците в училище, да участват в процесите на вземане на решения по въпроси, които ги вълнуват, да използват отговорно правата и свободите си, да участват в работата на неправителствени организации, и т.н. трябва да се предлагат възможности.

3. Автентичност на учебния опит:

Друг важен принцип на образованието по демокрация, гражданство и права на човека е, че учебният опит трябва да бъде избран от реалния живот на учениците. Учениците се сблъскват с различни нарушения на човешките права, екологични проблеми, различни конфликти и конфликти в ежедневието си. Тези преживявания предлагат на учениците възможности да научат повече за демокрацията и човешките права. Степента, в която физическите условия в училището са подходящи за ученици с увреждания, за да упражняват своите права и свободи, или степента, в която различията на учениците с различни идеи, религия и етнически произход се разглеждат като богатство и доколкото тези различия са уважавани предоставят богат опит за учене за придобиване на граждански ценности и умения. Някои от проблемите в училището и околната среда могат да бъдат чувствителни и противоречиви въпроси. Такива въпроси също са изключително важни от гледна точка на развитието на компетентностите за демократично гражданство на учениците.

Друго важно измерение на ученето, базирано на реалния живот, е, че то има интердисциплинарен характер. По този начин учениците имат възможност да свържат предметите с това, което са научили в други уроци. Да кажем например, че една фабрика изпраща своите токсични отпадъци в природата, без да ги филтрира. Това е както проблем на околната среда, така и въпрос на биология и химия. Докато се опитват да определят необходимите стъпки за действие за опазване на околната среда, учениците ще получат знания и по предмет, свързан с биологията и химията. Поради тази причина трябва да се внимава да се свържат темите с други уроци, доколкото е възможно.

4. Активно учене:

Обучението по демокрация, гражданство и човешки права се фокусира върху развитието на учениците като активни граждани. Поради тази причина подходът към изучаването на демокрация, гражданство и права на човека трябва да бъде ориентиран към активното учене. Активното учене е подход на учене, при който обучаемият поема отговорност за ученето, сам управлява процеса на учене и се фокусира върху осмислянето на опита. Не е възможно обучаемият да поеме отговорността за ученето и да осмисли преживяванията, когато учителят представя знанията, ценностите и уменията на обучаемите. Поради тази причина активното учене е възможно само с активното участие на учениците в учебния процес чрез правене и преживяване чрез опит от реалния живот. Не е възможно да се очаква развитие на граждански умения, като се съветват учениците да пазят околната среда чиста и да разрешават своите разногласия с помирителен подход, без да ги превръщат в конфликти, и като се заявява, че те

трябва да виждат и уважават различията като богатство. Тези умения могат да бъдат придобити само чрез идентифициране на проблемите, пред които са изправени учениците, разработване на решения за тях, събиране на информация за предложенията за решения, тяхното анализиране и синтезиране и карането им да стигнат до решение. Този процес изисква от учениците да използват мисловни умения и процеси като решаване на проблеми, критично мислене, творческо мислене, вземане на решения, изследване, наблюдение и дискусия.

5. Мислене на по-високо ниво:

Обучението по демократично гражданство и права на човека трябва да се съсредоточи върху това да позволи на учениците да гледат на събитията с критична перспектива и да развият своите мисловни умения от по-висок порядък в процеса на обучение. Мисленето на високо ниво е, когато учениците обработват данни и мисли в съзнанието си, за да достигнат до нов смисъл и резултат. Учениците научават факти, числени данни и т.н., те комбинират информация и идеи, за да осмислят, синтезират, обобщават и създават нова мисъл или значение. Тази обработка на данни и идеи също помагат на учениците да решават проблеми чрез откриване на нови значения. Участието на учениците в обществото като активни граждани изисква много мисловни процеси като критично мислене, творческо мислене, решаване на проблеми, вземане на решения и мисловни умения като сравнение, изводи, анализ, синтез и оценка. Следователно учебните дейности в курса по демокрация и човешки права трябва да се съсредоточат върху развитието на тези процеси и умения. Вземането на решение за действие относно всеки икономически, културен или екологичен проблем в околната среда изисква дефиниране на този проблем, достъп до информация за проблема и поставяне под въпрос на надеждността на тази информация, синтезиране на информацията, получена от различни източници, формиране на алтернативни възгледи и оценка на тези възгледи основано на знания. Така учениците придобиват необходимите умения за критично, активно гражданство.

6. Сътрудничество:

Учебната програма на курса по демокрация и права на човека трябва да гарантира, че те израстват като свободни и независими личности, както и като отговорни членове на обществото. Демокрацията по същество е култура на съвместен живот в мир и помирение, без да маргинализираме различията помежду си чрез използване на правата и свободите на хората. Това подчертава, че образованието по демокрация и права на човека трябва да подобри сътрудничеството между учениците и да им даде култура на съвместен живот. Ето защо един от основните принципи на образованието по демокрация и права на човека е да се осигури

среда за учене в сътрудничество. Кооперативното обучение ще допринесе за когнитивното, емоционалното и базираното на умения обучение на учениците. Например събирането на разнообразие като пол, социално-икономическо ниво, ниво на обучение, етнически различия в груповата работа в класната стая ще повлияе положително на придобиването на важни граждански ценности и умения.

7. Демократична класна стая и училищна култура като жива лаборатория:

Един от основните принципи на демократичното гражданство и образованието по правата на човека е, че класната стая и училищната среда трябва да поддържат живи всички принципи и ценности на демокрацията и да имат демократична училищна култура. Тази култура е един от най-мощните образователни инструменти за демократично гражданство. Учениците се оценяват като равни личности; могат да използват своите права и свободи отговорно; участват в процесите на вземане на решения по въпроси, които ги засягат; споровете се решават с консенсус, без да прерастват в конфликт; Класната стая и училищната среда, основана на взаимна любов, уважение и общуване, допринасят значително за ученето на учениците чрез изживяване на техните демократични ценности и умения. За да се реализират целите на учебната програма по демокрация и права на човека, класната стая и училищната среда трябва да бъдат житейска лаборатория, където учениците учат и използват демократичните ценности и умения, като ги преживяват.

8. Използване на знания, ценности и умения в непосредствената среда:

Наличието на демократична култура в класната стая и училищната среда не е достатъчно за ефективно демократично гражданство и образование по човешки права. На учениците трябва да се даде възможност да използват своите знания, ценности и умения, свързани с демократичното гражданство, в непосредствена среда извън училището. Ученикът прекарва живота си в класната стая, в училище и в непосредствената си среда. Ученикът трябва да може да използва демократичните ценности и умения във всички области, в които живее. Обучението по демокрация и права на човека в училище трябва да предостави на учениците възможност да анализират социалните, икономическите, политическите и екологичните проблеми в непосредствената среда и да ги решават чрез пряко преживяване. По този начин учениците научават правата и отговорностите на демократичното гражданство чрез опит от първа ръка.

Инициране на кампания за рециклиране за ученици в квартала, в който живеят, наблюдение на работата на съответните неправителствени организации и доброволно участие в тези дейности, оказване на подкрепа на съответните организации (местна власт, административни

звена на национално ниво, международна организация) по различни въпроси (замърсяване на околната среда, конфликти, запазване на историческо място и др.). Чрез даване на отговорности могат да се правят проучвания за развитие чрез прилагане на граждански умения.

9. Ефективно използване на информационни и комуникационни технологии в съответствие с етичните принципи:

Използването на информационни и комуникационни технологии във всички области на живота разкри необходимостта от снабдяване на гражданите с необходимите знания, умения и ценности, за да използват тези технологии отговорно. Поради тази причина ефективното демократично гражданство и образованието по правата на човека трябва да предоставят на новото поколение знания и умения относно информационните и комуникационни технологии и ценности, за да ги използва в съответствие с етичните принципи.

Като млади граждани учениците трябва да се научат да ценят правата и свободите на другите, когато използват информационни и комуникационни технологии. Учениците трябва да се грижат да използват информационните и комуникационни технологии отговорно, без да подвеждат или нараняват другите по въпроси, които изискват социално участие. Един от основните принципи на образованието по демокрация и права на човека трябва да предостави на учениците знания, умения и ценности как да използват информационните и комуникационни технологии за социално участие в съответствие с етичните принципи.

10. Демократичният учител като модел:

Един от най-основните принципи на образованието по демокрация и права на човека е, че учителят показва характеристики на демократично гражданство като добър модел за подражание със своите думи и действия. Демократизирането на класната стая и училищната култура ще допринесе за демократизирането на класната стая и училищната култура, ако учителят проявява демократично поведение в ученето-преподаването като процес в класната среда, в общуването с учениците и в поведението си в училище. В противен случай няма да е възможно учител, който не проявява демократично поведение в класната стая и училище, да преподава тези поведения и ценности на своите ученици. Поради тази причина учителят, който се опитва да преподава демокрация и човешки права в училище, трябва да бъде примерен демократичен гражданин и лидер със собствено поведение и живот.

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ В АНАДОЛСКАТА ГИМНАЗИЯ FAHREDDIN KERIM GÖKAU, ТУРЦИЯ

Как прилагаме, коригираме и интегрираме ценностите на ЕС в различни предмети в нашето училище - Турската образователна система изпълнява своята функция в рамките на целта за придобиване на ценности с образователната програма, която включва и образователните програми. Образователната програма е създадена, като се вземат предвид всички елементи на образователната система като учебни програми, среда за учене и преподаване, образователни материали, извънкласни дейности и лекции. С това разбиране в програмите за преподаване нашите ценности не се разглеждат като отделна програма или учебна област, единица, предмет и т.н. Напротив, нашите ценности, които са крайната цел и дух на целия образователен процес, са включени във всеки и всяка единица от учебната програма.

В часовете по литература в учебната програма са интегрирани предимно човешките ценности. „Основни ценности” в учебната програма са справедливост, приятелство, честност, самоконтрол, търпение, уважение, любов, отговорност, патриотизъм, услужливост. Тези ценности ще оживеят както сами, с ценностите, с които са свързани, така и с други основни ценности в процеса на учене-преподаване.

Следният израз на целево поведение е включен във всички типове текстове и на всички нива на клас в областта на уменията „четене“ на учебната програма по турски език и литература и се опитва да придобие стойностите в съдържанието на текстовете. „Определя национални, духовни и общочовешки ценности и социални, политически, исторически и митологични елементи в текста.“ Така учителите могат да изберат есе и да интегрират ценностите в съдържанието на текстовете.

В часовете по история В учебната програма има включени предмети, свързани с демокрацията и човешките права.

Студентите се сблъскват с много противоречиви и чувствителни въпроси в своя социален живот. Спорните въпроси са въпроси, по които не всички са съгласни и които имат социални, културни, политически или лични последици. Например притежанието на огнестрелни оръжия се препоръчва от някои и се противопоставя на други. Като млади граждани начинът, по който учениците формират мнение по противоречивите въпроси, пред които са изправени, е важен в процеса на участие в обществото като активен гражданин. Поради тази причина студентите трябва да бъдат осигурени с необходимите умения и ценности да изнесе спорните

въпроси в класната стая и да ги разгледа, да разсъждава върху тях въз основа на точна и надеждна информация и да формира мнение.

В часовете по география основно проблемите на околната среда са включени и интегрирани в учебната програма. Нашият учител по география използва проектно-базирано обучение в реалния живот, изследвайки възникналите проблеми чрез прилагане на научен изследователски метод, финализиране и докладване. Екологични проблеми на обществото, въпроси, свързани с активното участие в икономическия живот се представят като проект, като на учениците се дава информация за проблемите. Анализирайки тази информация, те могат да бъдат помолени да изготвят анализ и да изготвят доклад с препоръки. Така учениците придобиват много необходими ценности и умения, свързани с активното участие.

Също се използва обучение, базирано на проблеми, фокусирано върху решаването на проблеми. Това е процес, който се основава на учене и насърчава решаването на проблеми. Този процес е решение, което се влияе от способностите, мотивите, вярванията, нагласите и опита на обучаемия. Индивидът е селективен, конструктивен и активен в процеса на обучение и поема отговорност. Например, като разгледат възможен проблем със замърсяването на околната среда в района, където се намира училището, учениците могат да бъдат помолени да съберат информация за този проблем и да разработят решения за това как да се реши проблемът.

В часовете по религия и етика

Средното училище е термин, според който млад човек има индивидуална етична идентичност и след това се научава как да подобри способността си за етична преценка. Изисква се да се посочи ефективна образователна програма по етика и ценности, за да се постигне пълно етично усъвършенстване на младите хора. Обучението по етика и ценности в турската образователна система е осигурено с курсове по религия и етика. Изучаването на темите за етиката и ценностите в рамките на курсовете по религия показва, че това образование иска да се реализира с подкрепата на религията.

Един от методите, който позволява на учениците да разберат по-добре проблемите и ситуациите, които срещат в реалния живот, е казус. В часовете по религия и етика ценностите се преподават с този метод. То включва изследване, разбиране, тълкуване и обсъждане на специална ситуация, която може да се срещне в реалния живот. Например различни актове на насилие, преживяванията на някой, който търси правата си по някакъв въпрос, или работата на неправителствена организация могат да бъдат пренесени в класната стая като казус и

обсъдени. Многоизмерното обсъждане на проблемите, срещани в реалния живот по отношение на гражданството в класната стая с причините за това, как и неговите последици, помага на учениците да намерят по-бързи и по-ефективни решения на подобни събития и да придобият знания, умения и ценности, свързани с този предмет.

В часовете по информатика: Информационните технологии, превърнали се в неизменна част от нашето ежедневие; се използва широко в много области, особено в сектори като образование, здравеопазване, медии, комуникация, търговия и банкиране. Тази бърза промяна и широко разпространена употреба в информационните технологии не само предоставя предимства като възможността за достъп до желаната информация по всяко време и навсякъде, но също така води до използването на тези технологии, без да бъдат напълно разбрани, и тази ситуация създава много проблеми. В този смисъл един от изпитаните проблеми е определянето на точността и източника на достъпната информация без ограничение във времето и пространството. Така че темите, свързани с безопасността в интернет, сигурността на данните, фалшивите новини са силно интегрирани в учебната програма.

Създадохме също блог и класна стая в Google, където добавяме допълнителен материал, за да затвърдим и направим ученето постоянно и забавно.

[Google classroom](#)

[Blog](#)

ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ПРАКТИКА: планове на уроци

ИСТОРИЯ

Урок No. 1

Ниво	Възраст: 14–18 (12 клас) Час по Демокрация и Човешки права
Учител/ автор	Учител по история
Тема	УРОК 1 – ДЕМОКРАТИЧНА СИСТЕМА И ЖИВА ДЕМОКРАЦИЯ – Основни ценности на демокрацията
Цели и резултати	Студентите могат да оценят основните ценности на културата на демокрацията във функционирането на демократичната система. Подчертава се зачитането на различията.

	Трябва да се спомене, че има различия между хората и че тези различия са естествени. Трябва да се спомене, че различията понякога изискват различни права (права на хора с увреждания и т.н.)
Материали	Учебник, Въпроси и отговори, Дискусия
Продължителност	40 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/компетенции	Продължителност (minutes)
Въведение	Задават се следните въпроси. Студентите са помолени да направят мозъчна атака. <ul style="list-style-type: none"> • Всички хора еднакви ли са? • Той харесва ли едни и същи неща? • Имаме ли различия? • Какво ще стане, ако всички хора имат еднакви характеристики? <p>Всеки човек е различен. Разлики има и това е естествено. Въпреки че братята близнаци са много сходни един с друг в много аспекти, те са различни. Единият може да бъде много спокоен, докато другият може да бъде много весел. Любимият цвят на някой може да е розов, докато на друг може да е син. Цветът на кожата ни е различен при някои хора, тонът на гласа ни при някои, физическите ни характеристики при някои, културните ни характеристики при някои, езикът ни при някои и нашата религия при някои. Нито една от тези различни черти не е по-важна от нашата човешка черта. Защото не това са отличителните черти, които правят хората хора. Следователно тези черти не правят един от нас по-важен или ценен от другия.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Нека обсъдим важноста на зачитането на различията. <p>Нашите различия са нашето богатство, което се допълва взаимно. Необходимо е да се прославя и защитава човешкото достойнство чрез зачитане на начина на живот, мисълта, вярата, разнообразието и съществуването на всеки. Един от основните принципи на демокрацията и човешките права е зачитането на различията.</p> <p>Хората могат да се различават един от друг по отношение на техните физически характеристики, емоционални характеристики, културни характеристики, език, религия, цвят и т.н. Тези различия между хората са естествени. Никой не</p>	Основни умения, които трябва да бъдат обхванати в тази тема: анализ, умозаключение, критично мислене, комуникация, правилно, красиво и ефективно използване на езика. Основните ценности, които трябва да бъдат обхванати в тази тема: уважение към различията	30 min
Основна част			

	превъзхожда другия поради различията си. Важното тук е да приемем и уважаваме тези различия.		
Рефлексия/ оценка на учениците	Учениците ще намерят отговори на тези въпроси. • По какви черти се различаваме? • Една различна наша черта прави ли ни по-добри от другите хора? Защо? Защо не?		10 min

Урок No. 2

Ниво	Възраст: 14–18 (12 клас) Час по Демокрация и Човешки права
Учител	Учител по история
Тема	УРОК 2 – ПРАВА И СВОБОДИ НА ЧОВЕКА Значение на правата и свободите
Цели и резултати	Учениците разбират значението и характеристиките на човешките права и свободи. Учениците свързват човешките права и свободи със социалния живот. Подчертава се, че културата на демокрация в семейството, училището и социалната среда и ценностите, които изграждат тази култура, допринасят за функционирането на демократичната система.
Материали	Учебник, Въпроси и отговори, Дискусия.
Продължителност	40 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетенции	Продължителност (minutes)
Въведение Основна дейност	<p>• Задават се въпроси на учениците за правата, които имат в училище и у дома. Правилно: Това е безспорната и приета власт на човек над всичко. Основни права: право на живот, право на личен имунитет, право на здраве, право на образование, право на петиция, право на глас, право на имунитет от дома и право на личен живот. Тези права са гарантирани от държавата, защитавани и упражнявани от гражданите. Държавата има отговорността да подобрява и развива правата. Основните права са неотменими.</p> <p>В неговия индивидуален и социален живот, Спазването на правата на другите хора, стремежът към доброто, поведението</p>	Основни умения, които трябва да бъдат обхванати в тази тема: Анализ, изводи, критично мислене, комуникация, правилно, красиво и ефективно използване на езика.	30 min

	<p>справедливо и еднакво са характеристиките, които правят хората добродетелни. В допълнение към тези характеристики ценности като взаимна любов и уважение, разбиране, сътрудничество, солидарност, лоялност и чувствителност са сред качествата, които правят хората хора.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Бихте ли искали да живеете сами в село, остров или подобно място? Защо? • Важно ли е да живееш с други хора? На какво трябва да обърнем внимание, за да живеем заедно? • Как е създадена републиката? Как се е борил турският народ по този въпрос? <p>Хората, независимо дали са деца или възрастни, искат да бъдат обгрижвани, искат да бъдат ценени. Ако ценим правата и свободите на хората и подкрепяме тяхното развитие, това означава, че ценим и се грижим за тях. Ако не ценим, подценяваме или ограничаваме техните права и свободи, хората ще се чувстват безполезни. Тези хора изпитват проблеми в общуването с хора, които ограничават техните права и свободи. Те се колебаят да им показват любов, уважение и толерантност и не искат да си сътрудничат с тях.</p> <p>Трябва да се внимава при упражняване на правата и свободите. Правата и свободите съществуват не само за нас самите, но и за другите. За да не накърняваме правата и свободите на другите в обществото, трябва да защитим собствените си права и свободи. Трябва да го използваме внимателно. Правилата регулират използването на правата и свободите в съвместния живот.</p>	<p>Основните ценности, които ще бъдат обхванати в тази тема: свобода, справедливост, права, основни права, ценности, които изграждат едно общество, демократична култура</p>	
<p>Рефлексия/ оценка на учениците</p>	<p>От учениците се очаква да отговорят на тези въпроси.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Какво е „правилно“? 3. Как използвате правата и свободите си в обществото? 4. Срещате ли ограничения при ползване на правата и свободите си? 		<p>10 min</p>

Урок No. 3

Учебен предмет	Възраст: 14–18 (12 клас) Час по Демокрация и Човешки права
Учител	Учител по история
Тема	УРОК 3 – ЖИВА ДЕМОКРАЦИЯ: АКТИВНО ГРАЖДАНСТВО
Цели и резултати	<p>Споменават се характеристики като това да си демократичен гражданин: да познаваш правата и свободите си, да изпълняваш задълженията и отговорностите си, да си активен, да действаш свободно и независимо и т.н.</p> <p>Студентите разбират приноса на съзнанието за демократично гражданство за функционирането на демократичния процес.</p> <p>Учениците свързват човешките права и свободи със социалния живот.</p> <p>Учениците се чувстват отговорни за използването на своите права и свободи.</p> <p>Студентите установяват връзка между опазването на природната среда като обща жизнена зона и човешкото здраве, производството и екологичния баланс.</p> <p>Студентите участват активно в проучванията за опазване на околната среда.</p>
Материали	Учебник, Въпроси и отговори, дискусия.
Продължителност	40 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентност и	Продължителност (minutes)
<p>Въведение</p> <p>Основна дейност</p>	<p>На учениците се задават следните въпроси.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Какво е право? • Какво е свободата? • Какво е отговорност?“ <p>Попитайте дали има връзка между тях.</p> <p>Посочва се връзката между право, свобода и отговорност.</p> <p>Правото е властта да направиш нещо. Това правомощие е регламентирано със закон.</p> <p>Свободата е способността да правиш това, което мислиш и искаш, без да наняваш другите. Съществува тясна връзка между свободата и правата. Благодарение на правото на общуване ние използваме свободата си на общуване.</p> <p>Отговорността е поемане на последствията от собствените действия. Нашите права и свободи не ни дават неограничени права, особено на местата, където живеем колективно. Защото има хора, различни от</p>	<p>Основни умения, които трябва да бъдат обхванати в тази тема: анализ, изводи, критично мислене, комуникация, правилно, красиво и ефективно използване на езика.</p> <p>Основните ценности, които трябва да бъдат обхванати в тази тема:</p>	30 min

	<p>нас, и е необходимо да сме отговорни за техните права и свободи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Какви са нашите отговорности като ученици? • Какви са нашите отговорности като човешки същества?“ • Каква може да е причината нашите културни ценности и природни активи, които са включени в списъка на световното наследство, да бъдат включени в този списък? <p>Студентите са помолени да направят мозъчна атака.</p> <p>Отговорността е поемане на последствията от собствените действия. Чувството за отговорност е изискване да бъдеш човек и да живееш в общество. Хората имат отговорности към себе си, към своите семейства, към своята страна и към човечеството. Осъзнаването на отговорността се придобива чрез образование. Това образование започва в семейството и продължава в училище. Една от най-основните цели на училищата е да възпитават граждани, които осъзнават своите отговорности.</p> <p>Като изискване на неговата отговорност към себе си, човек трябва да стои далеч от работа и навици, които ще му вредят. Човек трябва да цени себе си и да се опитва да се усъвършенства, като използва предоставените му възможности по най-добрия начин. Да бъдеш човек също изисква да бъдеш отговорен към всички живи същества около нас. Затова трябва също да обичаме и защитаваме дърветата, растенията и животните около нас. Не бива да забравяме, че бездомните животни също имат право на живот. Трябва да допринасяме за изхранването и опазването на бездомните животни и птици. Трябва да действваме със съзнанието, че и те имат души.</p>	Активно гражданство, Отговорности	
Рефлексия, оценка на учениците	<ol style="list-style-type: none"> 1. Какво означава право, свобода и отговорност? 2. Каква връзка има между тях? 3. Какви са нашите отговорности като човешки същества? 4. (ЮНЕСКО) Кои културни и природни ценности от страната ни са в списъка? 		10 min

Урок No. 4

Ниво	Възраст: 14–18 (12 клас) Час по Демокрация и Човешки права
Учител/ автор	Учител по история
Тема	УРОК 4 – ПЛУРАЛИЗЪМ И РАЗНООБРАЗИЕ
Цели и резултати	<p>Студентите поемат отговорност за активното участие на групи в неравностойно положение като възрастни хора и хора с увреждания в социалния живот.</p> <p>Учениците имат Моето правило за емпатия</p> <p>Учениците уважават различните култури и ценности със съзнанието, че културните различия на местно, национално и универсално ниво са естествени.</p> <p>Учениците Осъзнават значението на общите ценности за осигуряване на социално единство и солидарност, отдават значение на ценностите на своята национална култура.</p> <p>Студентите поемат отговорности, подходящи за позицията си като принос за постигане на равенство между половете.</p> <p>Той поема отговорност за активното участие на групи в неравностойно положение като възрастни хора и хора с увреждания в социалния живот.</p>
Материали	Учебник, въпроси и отговори, дискусии
Продължителност	40 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
<p>Въведение</p> <p>Основна дейност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Учениците, които желаят да вземат думата, или определени ученици получават ли думата? • Какво бихте помислили, ако на някои ученици беше позволено да излязат във ваканция, а на други не? • Различават ли се правата и свободите при различните хора? <p>Равенство по отношение на демокрацията и човешките права; нито ръст, тегло, физическа сила и цвят на кожата, нито еднакви по отношение на пол, език, култура. Тук се има предвид, че хората имат еднакви права и свободи пред закона. Общественият ред и равенството между хората се осигуряват от законите. Законите подготвят средата, в която хората да използват своите права и свободи. От друга страна, ограничава и някои права и свободи, за да защити равенството между хората. Важното в тези ограничения е да се осигури баланс между индивидуалната полза и социалната полза.</p>	<p>Основни умения, които трябва да бъдат обхванати в тази тема: Анализ, изводи, критично мислене, комуникация, правилно, красиво и ефективно използване на езика.</p>	30 min

Законите също възлагат задължения и отговорности на хората.

- **Какво означава равенство?**
- **Какво означава справедливост?**
- **Ще бъде ли честно и равнопоставено, ако дам еднаква оценка на всички в класа?**

Тези въпроси се задават на учениците.

Равенство означава липса на дискриминация между хората по отношение на правата и свободите.

Справедливост означава, че правата, признати от закона, могат да се ползват от всеки.

Хората може да имат равни права пред закона, но може да нямат еднаква възможност да ги упражняват. В такива ситуации възниква несправедливост.

Поради тази причина свободата, равенството и справедливостта са необходими заедно за упражняването на правата. Когато правото, свободата, справедливостта и равенството се съберат и интегрират, се появява законовата държава.

- **Отидохте на пазар с майка си и напазарувахте. Вие носите повечето торби с продуктите, които купувате. Може ли тази ситуация да се обясни с равенство и справедливост? Защо?**

Справедливостта и равенството са два основни принципа, които регулират социалния живот. Липсата на тези два основни принципа се отразява негативно на социалния живот. Като оценяваме събитията около активните граждани от гледна точка на справедливост и равенство, кое е справедливо и кое несправедливо; От тях се очаква да правят разлика между това какво е равенство и какво е неравенство и да поемат отговорност, когато е необходимо.

Несправедливо е да се смята, че цялата работа в семейството е задължение на майката. Честно поведение обаче е всеки да носи отговорност и да поема задълженията според силите си.

Гарантира се, че учениците дават примери за положително и отрицателно поведение, свързани със справедливостта и

Основните ценности, които трябва да бъдат обхванати в тази тема: равенство, справедливост, толерантност, положителна дискриминация

	<p>равенството.</p> <p>За кого се прилага положителната дискриминация?</p> <p>Равенството означава, че няма дискриминация между хората по отношение на правата и свободите, а справедливостта означава, че правата, признати от закона, могат да се ползват от всеки. Равенството и справедливостта са необходими за ползването на правата и свободите. Когато правото, свободата, равенството и справедливостта са интегрирани, възниква правовата държава</p>		
Оценка на учениците	<p>• Какво означава равенство и справедливост?</p> <p>Обяснете връзката между равенството и справедливостта.</p> <p>Дайте примери, показващи, че жените и мъжете са равни по отношение на правата и свободите?</p> <p>Към кого се прилага положителна дискриминация?</p> <p>Какво може да се случи, ако не се осигури равенство и справедливост пред закона?</p>		10 min

Урок No. 5.

Ниво	14–18 (12 клас)
Предмет	История/социални науки
Учител/автор	Учител по история
Тема	Пътят на правата 1: Човешки права/Демокрация/Гражданство
Цели и резултати	<p>Учениците ще могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - познават историческата еволюция на индивидуалните права - разбират какви трансформации са настъпили във взаимодействието между индивидите в различни социални контексти, - открият връзките между класическия свят и съвременния. - направят критичен размисъл върху културата на правото и демокрацията
Материали	<p>https://www.canva.com/design/DAFyLUd89UQ/eL_vEwUY63DxSDrFkZJHJg/view?utm_content=DAFyLUd89UQ&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=editor</p> <p>Учебник, биографии, бяла дъска, компютър</p>
Продължителност	90 min

			сравнения и емпатична комуникация	
Оценка на учениците	Учениците, разделени в една и съща група, трябва да подготвят есе, което включва цялото изследване. Тази работа ще бъде представена на класа като кратък подкаст.	Когнитивни, комуникативни, социални емоционални компетенции	Лична самооценка, анализ на ситуацията	35 min

Урок No. 7

Ниво	Age: 13–15
Предмет	История
Учител/автор	Учител по история
Тема	Просоциално поведение
Цели и резултати	- Придобиване на нови знания за просоциалното поведение - Развитие на способността за разграничаване на положителното от отрицателното поведение
Материали	Учебник, хартия А3, лаптоп, проектор
Продължителност	50 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Проверка на домашна работа	Учителят води кратък разговор с учениците за проверка на домашното въз основа на материала от предишния урок.		4 min
Въведение	Учителят осигурява специфичен материал за започване на урока и осигурява подходящата атмосфера за урока.		2 min
Дискусия	Той инициира дискусия с учениците относно действията от предишния час по румънски език. Кой е главният герой на „Пипи“? Искате ли да ѝ помогнете? Как мислиш, че можем да ѝ помогнем? От следните поговорки, коя смятате, че би била подходяща за историята? „Прави добро и доброто ще дойде при теб.“ „Упоритата работа е ключът към успеха.“ „Не правете на другите това, което не бихте искали да направят на вас.“	Развиване на емпатия	5 min
	Въз основа на дискусията учителят заедно с		

Основна дейност	<p>учениците ще дефинират какво е просоциално поведение и неговите прояви. Учителят пише определението на дъската „Просоциалното поведение е този тип поведение, което има положителен ефект върху един или повече индивиди.“ Учителят представя PowerPoint за прояви на просоциално поведение. Ще напишем класификацията на просоциалните поведения. Учениците трябва да изберат отговор на сценарий, включващ хоспитализиран съученик и да обосноват своя избор: а) Не ме интересува, това не е мой проблем. б) Той ми е съученик, ще помисля как мога да му помогна.</p>	Познавателни и компетенции	10 min
Индивидуална работа	<p>Използвайки „Звездна експлозия“ учениците ще задават въпроси относно просоциалното поведение, започвайки със следните думи: „Защо?“, "Където?", "Кога?", „Как?“, "СЗО?". В средата на звездата ще има изписано просоциално поведение</p> <p>Учителят разделя класа на пет отбора, всеки с различни задачи, свързани с просоциалното поведение.</p> <p>Екип 1- Напишете поне два примера за толерантно поведение. Екип 2- Напишете поне два примера за проява на полезно поведение. Екип 3- Напишете поне два примера за поддържащо поведение. Екип 4- Напишете поне два примера за доброволческо поведение. Екип 5- Напишете поне два примера за кооперативно поведение. Всеки отбор ще представи своите примери. Техните съученици могат да дадат други примери.</p>	Критично мислене и решаване на проблеми	15 min 10 min
Оценка	Учителят осигурява обратна връзка за дейностите на учениците и обявява домашното.	Общуване	4 min
Заключение	Учениците оценяват какво са научили	самооценка	

УРОК No. 8

Ниво	Age: 13–15
Предмет	История
Тема	Моят свят
Цели и резултати	<ul style="list-style-type: none"> • Любими дейности • Стимулиране на интерес към конкретна област на дейност и откриване на любими дейности. • Изпълнение на реални или въображаеми роли/отговорности в разделени групи
Материали	Хартия, моливи, цветя с 4 венчелистчета, лаптоп
Продължителност	50 min

Провеждане на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	Учителят започва урок с игра: учениците образуват два кръга, един в друг, един срещу друг, така че всеки да може да общува с връстник от различния кръг. Те ще се поздравят взаимно (напр. „Здравей, Мария! Харесва ми шала ти...“) Всеки ще предаде положителна, окуражаваща мисъл на своя партньор по дискусия. При посочения сигнал ще се образуват нови двойки чрез преместване на двата кръга.	насърчаване на емпатията и емоционалната интелигентност	5 min
Работа по двойки	Ученикът - „Човек на деня“ ще сподели случка, събитие, което им е харесало, нещо, което ги е изненадало, или ще представи страст или хоби.		2 min
Основна дейност	Съвместно с учениците се попълва таблото „Сутрешна среща“ с указания за дата, сезон, метеорологични условия, новини и послание за деня („Помогни на съседа!“).		2 min
	Учителят моли учениците да изброят дейностите, които обичат да правят в свободното си време.	когнитивна компетентност	3 min
	- Обяснение на хобитата и любимите дейности (Хобитата са дейности, които ни определят, допълват ни. Те са неща, които особено ни харесва и естествено обичаме да правим.		2 min
Дискусия	Речникът определя хобито като приятно занимание.)		
	- Фронтални отговори на следните въпроси (първоначален отговор даден от учителя):	подобряване на комуникацията	10 min
	- За мен има значение...		

Индивидуална работа	<ul style="list-style-type: none"> - Много ми е лесно да... - Трудно ми е да... - Аз много искам... - Искам да бъда... - Харесвам... - Не ми харесва... - Чувствам се горд със себе си, когато... - Аз съм приятен човек, защото... 		
Заклучение	<p>Игра с учениците: Персонално цвете - всяко дете ще получи цвете с четири листенца. Всяко листенце ще бъде попълнено с рисунка или надпис:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Венчелистче 1: Любимо занимание с приятели - Венчелистче 2: Любимо занимание със семейството - Венчелистче 3: Любим обект - Венчелистче 4: Любим цвят <p>Всеки ученик ще донесе своето цвете и ще го покаже на дъска до подобно цвете от своите връстници. Мненията за цветята и предпочитанията на другите ще бъдат споделени и ще бъде създадена класация на предпочитанията за клас.</p> <p>Учениците ще бъдат помолени да затворят очи, да разменят позициите на цветята и след това да разпознаят своето лично цвете.</p> <p>Ще бъдат формулирани общи и индивидуални оценки за извършената от студентите дейност.</p>	Творчество и себеизразяване	15 min
		Сътрудничество	5 min

УРОК №. 9

Ниво	Age: 13–15	
Предмет	История	
Учител/автор	Учител по история	
Тема	Детството вчера и днес	
Цели и резултати	<ul style="list-style-type: none"> • Възприемането на историята като жив, постоянен процес • Развиване на умения за активно гражданско поведение в различни социални групи 	
Материали	Видео проектор, бяла дъска, лаптоп, цветни хартии и моливи, ножици	

Провеждане на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
---------------------	---	---------------------------	------------------------------

Въведение	За да привлече вниманието на учениците, Учителят пуска избраната музика, като ги кара да плясат с ръце и да разпознават коя е песента.	Активно включване	5 min
Брейнсторминг	Учителят моли учениците да изброят различни думи, които идват на ум, когато казват и мислят за ДЕТСТВОТО.	Преговор на лексика	5 min
Цели на урока	Учителят - „Днес ще говорим за вчерашното детство и ще разберем заедно как са живели хората и какви са били професиите на децата в древността, като по този начин ще сравним тези времена с настоящите.”	Социални умения	2 min
Основна дейност	<p>Учителят продължава урока с помощта на power-point презентация, която включва съществени аспекти на урока, представяйки детството с основните му аспекти, в различни исторически периоди.</p> <p>Учениците се превеждат през света на детството от древността до наши дни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правете бележки върху новата информация - отговорете на въпросите в края на презентацията: <p>➤ Как децата на първите хора са се научили да оцеляват? (Децата на първите хора са се научили да оцеляват, като имитират родителите си)</p> <p>➤ Кога се появяват първите училища? (Първите училища се появяват в древността.)</p> <p>➤ Какви бяха разликите между децата в съвременната епоха? (В съвременната епоха богатите деца ходеха на училище, а бедните работеха, за да издържат семействата си.)</p> <p>➤ Какви са намеренията на световната организация UNICEF?</p>	Познавателни умения	20 min

	<p>(Световната организация УНИЦЕФ се бори за спазването на правата на децата)</p> <p>За да обобщи, учителят предлага на учениците да обсъдят заедно абзац от текста „Спомени от детството“ на Йон Креанга.</p> <p>Учениците получават листа, съдържащ параграфа от избрания текст, който четат на глас.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Какво беше училището в онези дни? (Училището беше по-бедно и учебните материали почти липсваха) • Какви наказания са получавали учениците от онова време, когато са сгрешили или не са спазвали правилата на учителя? (Когато учениците направиха грешки, те трябваше да се срещнат с „Moș Nicolae“ и „Calul Bălan“.) • Какво е различното на съвременното училище? (В днешно време училището предлага много повече възможности, учениците имат повече права и учителите вече не ги наказват физически) 	<p>Критично мислене</p>	<p>8 min</p>
<p>Оценка – обратна връзка</p>	<p>Учениците получават ламиниран картон, върху който правят отпечатък от ръка и го изрязват по контура.</p> <p>Пишат на всеки пръст човешкото право, което си спомнят от информацията, представена по време на урока.</p>	<p>Самооценка</p>	<p>5 min</p>

Урок No. 10

Ниво	Age: 12–15
Предмет	История
Тема	Родословно дърво
Цели и резултати	<ul style="list-style-type: none"> • Идентифициране на информация от различни източници в различни области като част от механизмите за познаване и разбиране на реалния свят. • Сътрудничество с възрастни (млади и възрастни) за решаване на теоретични и практически проблеми, демонстриране на инициативност и креативност. • Проява в различни жизнени контексти на активно и отговорно социално поведение, подходящо за променящия се свят
Материали	Компютър, флипчарт, хартия, маркери
Продължителност	50 minutes

Провеждане на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение Дискусия	Учителят представя заглавието на урока „Родословно дърво“.	Междоличностни умения	5 min
Основна дейност	Учениците ще получат работен лист, в който трябва да отговорят на въпросите (Приложение 1).	Засилване на положителните връзки с членове на семейството	2 min
	Всеки ученик е помолен да прочете отговорите си и след това да отбележи на лист членовете на семейството и техните взаимоотношения.	Общуване, Активно слушане	10 min
Дискусия	На флипчарт Учителят ще представи родословното дърво на учениците (Приложение 2).	Познавателни умения	10 min
	Учениците ще позиционират листчетата върху флипчарта въз основа на взаимоотношенията си с членовете на семейството.	Социална емоционална компетентност	10 min
Заклучение Оценка	В края на дейността Учителят обсъжда с учениците всеки член на семейството и взаимоотношенията на ученика с тях.		3 min

	Учителят ще предостави общи и индивидуални оценки относно участието на учениците в урока.		
--	---	--	--

Допълнение 1

Семейно дърво

1. 1) Попълнете родословното дърво с първите имена на членовете на вашето семейство: Баба и дядо по бащина линия Баба и дядо по майчина линия и и

Други деца, които имат:

.....

Баща майка:

Вашето фамилно име

.....

Братя, сестри

.....

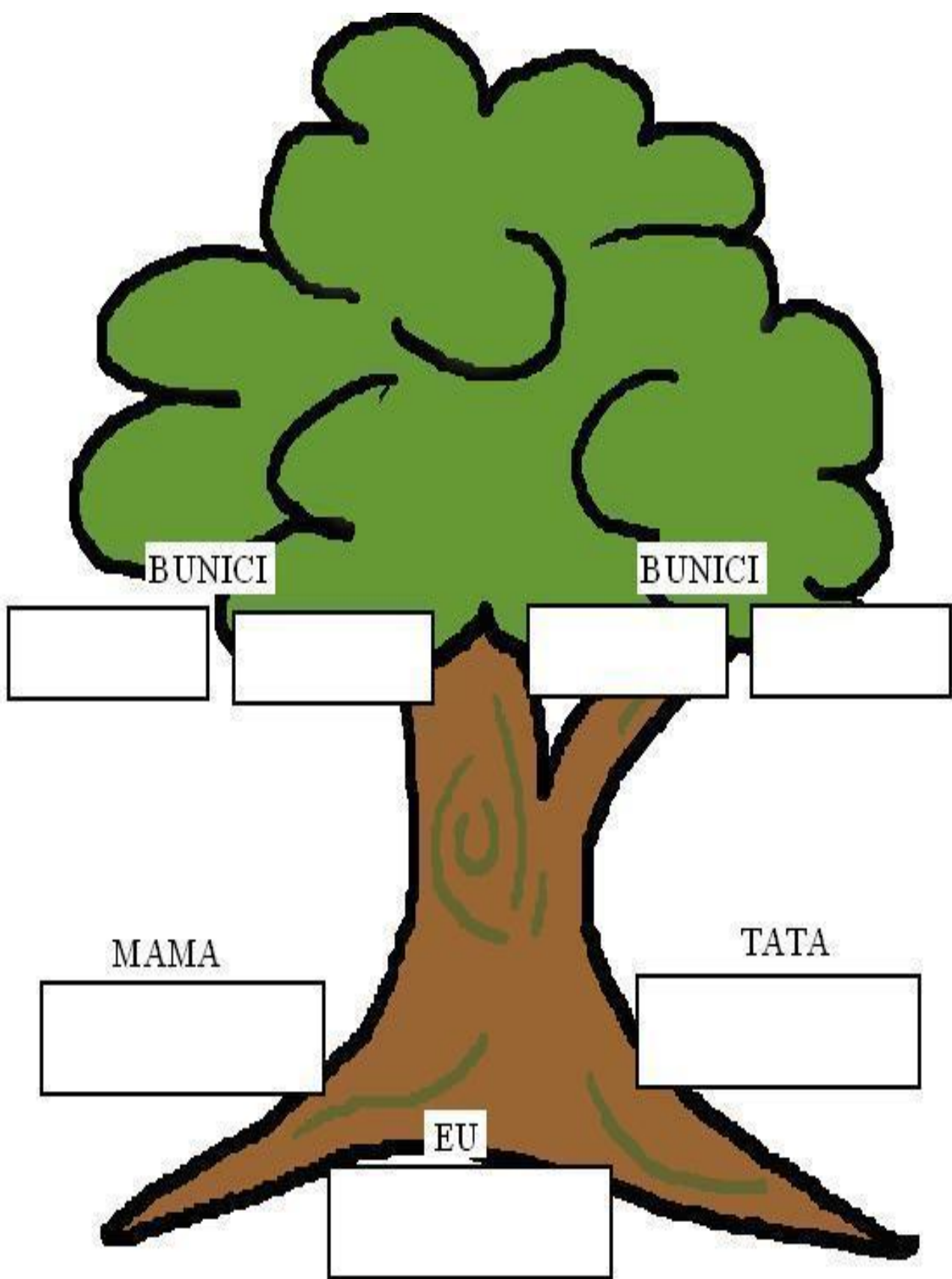
2) Какво е семейство?

.....

3) Избройте ежедневните дейности на вашето семейство.

.....

4) Каква дейност бихте искали да правите заедно с цялото семейство?

Етика

Урок No. 11

Ниво	16–18
Предмет	Етика
Учител/автор	Учител по етика
Тема	Консуматорството е (не)възможно
Цели и резултати	Да разберем дали усилията на един човек могат да повлияят на консуматорството. Има ли реални решения за намаляване на консуматорството?
Материали	Слайдове, създадени на платформата Canva; Интерактивна игра от хартиени чаши за еднократна употреба; работа в групи; дискусия
Продължителност	45 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	1. Цели на темата и очакван резултат Учителят – Представя темата, целите и очаквания резултат Ученик - Задава въпроси, прави разяснения	Когнитивни, комуникационни компетенции	2 min
	2. Какво е консуматорство? Учител/ученик - изясняване на консуматорството като понятие и явление	Обяснява понятието консуматорство и дава примери	3 min
	3. Мини дискусия „Повратната точка. Колко струвам? На каква цена?“ Може ли усилията на един човек да повлияят на консуматорството? Мислите ли, че е възможно?	Знанията за ситуацията на консуматорството се задълбочават и въвеждат в съдържанието на урока, развива критичното мислене. Лична самооценка, анализ на ситуацията	10 min
	4. Творческа работа в група Нашата основна цел е намирането на реални решения за намаляване на консуматорството	Когнитивни, комуникативни, социално-емоционални компетенции	20 min
Основна дейност	Обяснение на задачата: Чаши за еднократна употреба 6. Здрави конци, завързани на ластичен кок за коса. Най-важните неща за намаляване на консумацията трябва да бъдат написани на чашите. Всички членове на екипа използват инструмент (ластик и връв), за да построят кула от чашите. Най-	Работа в група, лидерски качества,	

		<p>високата чаша е най-добрият инструмент, действие, което намалява консуматорството.</p> <p>Учителят - Представя правилата на работната група, напредъка и очакваните резултати;</p> <p>Наблюдава и помага при възникване на въпроси</p> <p>Ученици - Предвиждат стратегията в работната група;</p> <p>имат основната цел да намерят и представят реални решения за намаляване на консуматорството</p>	<p>решаване на проблеми, анализ на ситуации.</p> <p>Представяне на заключението</p> <p>Когнитивни, комуникативни, социални, креативни, граждански и културни компетенции</p>	
	Оценка на учениците	<p>Учителят прави обобщение и оценка; насърчава назоваването на конкретни резултати от данни и натрупан опит</p> <p>Ученикът - Обобщава опита, оценява</p> <p>Довършва изречението самостоятелно: Консуматорството може да бъде намалено, ако...</p>	<p>Ще обсъди личен опит и напредък, ще идентифицира конкретни придобити знания</p>	10 min

Английски език

Урок No. 12

		Европейски ценности
Ниво		16–18
Предмет		Английски език
Учител/автор		Учител по английски език
Тема		Европейски ценности – Човешко достойнство
Цели и резултати		<ul style="list-style-type: none"> • да развият разбиране за понятието човешко достойнство и неговото значение в обществото • да проучи значението на отношението към всички индивиди с достойнство и уважение • да обсъдят практически начини за насърчаване на достойнството в ежедневието си
Материали		Учебник, бяла дъска, компютър

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	Учителят започва урока, като въвлича учениците в кратка дискусия за ценностите. Учениците споделят примери за ценности, които смятат за важни в собствения си живот.	етично и морално разсъждение развиване на самосъзнание	3 min

	<p>Учителят въвежда ключов речник, свързан с темата: права на човека, равенство, достойнство, уважение, свобода, справедливост, поддържане, нарушаване, присъщо достойнство, човешка стойност, основни права, неприкосновени права, хуманитарни принципи, третиране с достойнство, защита нечии права</p> <p>Учениците упражнява речника, като допълва изреченията с думи (добавя се работен лист)</p>		2 min
Основна дейност	<p>Учителят пита учениците какво разбират под понятието „човешко достойнство“.</p> <p>Те споделят първоначалните си мисли с класа.</p> <p>Учителят обяснява, че човешкото достойнство е присъщата ценност и стойност на всяко човешко същество. Това е признание, че всички хора притежават основни права и трябва да бъдат третирани с уважение и справедливост.</p>	академичен знание и разбиране, развиване на езикови умения	10 min
Дискусия	<p>Учениците, работещи в групи от 3-4 члена, обмислят и дефинират човешкото достойнство със собствените си думи. Те могат да напишат своите определения на хартия или да използват padlet.com</p> <p>Учителят моли всяка група да представи своето определение на класа и улеснява кратка дискусия за сравняване и противопоставяне на различните определения.</p> <p>1. Какви общи елементи забелязвате в определенията, предоставени от различни групи?</p> <p>2. Има ли разлики или вариации в начина, по който групите определят човешкото достойнство? Ако е така, какви са те?</p>	аналитични умения, студентите по комуникация и сътрудничество споделят своите прозрения	5 min
Работа по двойки	<p>Учителят пише следните въпроси на дъската</p> <p>1. Защо мислите, че човешкото достойнство е важно в нашето общество?</p> <p>2. Как се чувствате, когато достойнството ви е уважено или накърнено?</p> <p>3. Сещате ли се за случаи, в които сте</p>	критично мислене чрез отразяване на концепцията за човешкото достойнство	10 min
			15 min

Индивидуална работа	<p>наблюдавали или изпитвали липса на достойнство към себе си или към другите?</p> <p>4. Според вас кои са основните права и свободи, които трябва да имат всички хора?</p> <p>Учителят въвлича класа в дискусия, като насърчава учениците да споделят своите мисли и идеи и насочва дискусията, за да подчертае връзката между човешкото достойнство и защитата на основните права и свободи.</p> <p>Учителят раздава листове със сценарии, свързани с човешкото достойнство, и инструктира учениците да четат сценариите по двойки и да разсъждават върху предоставените въпроси.</p> <p>Сценарии:</p> <p>1 Сара, самотна майка, не може да си позволи здравна застраховка и не е в състояние да плати необходимото медицинско лечение на дъщеря си. Гледа как детето ѝ страда и се чувства безпомощна. Обсъдете етичните последици от неравния достъп до здравеопазване и как той засяга човешкото достойнство на Сара и нейната дъщеря.</p> <p>2 Ахмед, 16-годишен сирийски бежанец, е загубил семейството си и живее в претъпкан, импровизиран бежански лагер. Той е изправен пред недостиг на храна и няма достъп до подходящи санитарни условия. Разгледайте предизвикателствата, пред които е изправен Ахмед, за да запази достойнството си, и обсъдете какво може да се направи, за да се помогне на бежанци като него.</p> <p>3 Мария, талантлив софтуерен инженер, постоянно е пренебрегвана за повишения в своята технологична компания поради пола си. Обсъдете как дискриминацията на работното място засяга чувството за достойнство на Мария и значението на равните възможности на работното място.</p> <p>4 Емили, тийнейджърка, става обект на безмилостен кибертормоз, което води до</p>	<p>критично мислене и решаване на проблеми</p> <p>развиване на социално съзнание, емпатия, посъзнато отношение към социалните проблеми</p>	<p>25 min</p> <p>10 min</p>
---------------------	---	--	-----------------------------

	<p>емоционален стрес и влошаване на психичното ѝ здраве. Обсъдете последиците от онлайн тормоза върху достойнството на човек и значението на насърчаването на онлайн уважение и доброта.</p> <p>5 Квартал с ниски доходи се намира близо до депо за токсични отпадъци, което води до здравословни проблеми за жителите му. Проучете как екологичната несправедливост засяга достойнството на хората, живеещи в тези общности, и необходимостта от справедлив достъп до чиста околна среда.</p> <p>Учениците анализират сценариите от гледна точка на човешкото достойнство и изразяват своите мисли за ситуациите по двойки и в класа,</p> <p>С помощта на лепкави бележки записват едно действие, което могат да предприемат в ежедневието си, за да насърчат човешкото достойнство и уважението към другите.</p>	социална отговорност разбиране на значението на техните действия за насърчаване на човешкото достойнство	
Оценка на учениците	<p>Учителят дава кратък тест за оценка на разбирането от страна на учениците на съдържанието на урока за човешкото достойнство.</p> <p>Писане на писмо</p>	самооценка: оценяват какво са научили, като вземат предвид личните си ценности, перспективи, разбират своите вярвания, правят заключения.	10 min

Лексикални упражнения:

човешка стойност, основни права, свобода (2), уважение, достойнство (2), да поддържаш, равенство, неприкосновени права, справедливост, нарушаваш, хуманитарни принципи, вродено достойнство, да защитаваш правата си

1. Правата на човека са от съществено значение за благосъстоянието на всеки човек и ____ (1).
2. ____ (2) гарантира, че всеки се третира справедливо и има еднакви възможности в живота.
3. ____ (3) трябва да се спазва, независимо от произхода или обстоятелствата на лицето.
4. Важно е да показваме ____ (4) към другите, независимо от нашите различия.
5. ____ (5) позволява на хората да изразяват своите мисли и вярвания без страх от преследване.

6. _____ (6) означава, че тези, които нарушават закона, ще бъдат държани отговорни за действията си.
7. Наше задължение е _____ (7) принципите на човешките права и защита на нуждаещите се.
8. Никога не трябва да нарушаваме _____ (8) нечии основни права, защото това противоречи на основните ценности на човечеството.
9. Всеки човек притежава _____ (9) и заслужава да бъде третиран с уважение.
10. _____ (10) не трябва да се определя от външни фактори като богатство или социален статус.
11. _____ (11), като правото на живот и свобода, трябва да бъде предоставено на всеки човек.
12. _____ (12) не може да бъде отнето или отказано при никакви обстоятелства.
13. _____ (13) имат за цел да насърчат благосъстоянието и равенството на всички хора.
14. Винаги трябва да се отнасяме към другите с _____ (14), независимо от нашите различия.
15. Наша отговорност е _____ (15) и гарантираме, че тяхната безопасност се поддържа.

Верни отговори:

1. свобода
2. равенство
3. достойнство
4. уважение
5. свобода
6. справедливост
7. да поддържам
8. нарушавам
9. вродено достойнство
10. човешка стойност
11. основни права
12. неприкосновени права
13. хуманитарни принципи
14. достойнство
15. да защитава правата си

Тест за човешкото достойнство

Име: _____ Дата: _____

Множествен избор (по 1 точка):

- 1 Какво е човешко достойнство?

- a. Отнасяне към всички хора с честност и уважение
 - b. Приоритет на икономическите интереси преди всичко
 - ° c. Насърчаване на културната хомогенност
 - д. Изключване на лица въз основа на тяхната националност
- 2 Кое от следните НЕ е сценарий, свързан с човешкото достойнство?

- a. Достъп до здравеопазване
 - b. Дискриминация на работното място
 - ° c. Дигитални маркетингови стратегии
 - д. Бежанска криза
- 3 В контекста на правата на затворниците, какво означава терминът „хуманно отношение“?
- a. Осигуряване на луксозно настаняване на лишените от свобода
 - b. Отнасяне към затворниците с доброта и уважение
 - ° c. Лишаване на достъп на затворниците до основни нужди
 - д. Изолиране на затворниците от всякакъв контакт

Въпросник Кратък отговор (по 2 точки):

Изберете един сценарий, свързан с човешкото достойнство, и обяснете накратко включените етични съображения.

Твоят отговор:

Защо е важно да обсъждаме и разглеждаме въпроси, свързани с човешкото достойнство в нашето общество?

Твоят отговор:

Домашна дейност.

Представте си, че сте защитник на човешкото достойнство. Напишете кратко писмо (около 100-150 думи) до лидер на местна общност или представител на правителството, призовавайки ги да предприемат действия по конкретен въпрос, свързан с човешкото достойнство. Не забравяйте да обясните проблема, защо е важен и какво действие бихте искали да предприеме.

Урок No. 13

		Европейски ценности
Ниво	15–18	Английски език, клас по дебати
Предмет	Английски език	
Тема	Европейски ценности: Човешки права	
Цели и резултати	<ul style="list-style-type: none"> - представяне концепцията за европейските ценности - въвеждане на лексиката на темата - развиват ценности за правата на човека - развиват умения за аргументация - развиват умения за публично говорене и дебат 	
Материали	Компютър, бяла дъска, телефони, хартия А3, цветни моливи	
Продължителност	90 min	

Провеждане на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	Учителят- представя тема с целеви въпрос: „Какво ви идва на ум, когато казвам „европейски ценности?““	Академични познания: тематичен речник, умения за публично говорене,	10 min
Основна дейност	учениците- дават своите идеи. Учителят- представя съдържанието на европейските ценности (документи с отделно описание на ценностите на ЕС), развива речниковия запас, кара учениците да работят. Учителят- разделя учениците на групи и ги кара да дискутират върху дадено съдържание. „В групи, обсъдете идеята и след това всяка група представя своите аргументи и обяснения.“	познания за човешките права в ЕС. Общи умения: Критично мислене, креативност, умения за решаване на проблеми.	10 min 7 min 3 min
Работа по групи	Целия клас споделя идеите си. Учителят- насърчава учениците да задават въпроси на други групи за изясняване след тяхното представяне и да помолят екипите да създадат план на дейностите как биха могли да укрепят ценностите. Учениците- със своите партньори в групи създават своите планове за подобрене (хартии, моливи и т.н.). Учителят- моли учениците да представят своите проекти и другите екипи се насърчават да размишляват върху презентациите.	Комуникационна компетентност: Сътрудничество- развива идеите чрез дискусии и обсъждане, представя ги на други екипи Компетентност: създават план за подобрене в своята социална среда, анализират	15 min 10 min 20 min 10 min

		<p>Дискусия - представяне и практикуване на публично говорене. Учителят „Обобщете идеите и обмислете идеите, представени от групите“.</p> <p>Източници:https://ec.europa.eu/component-library/eu/about/eu-values/</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=Fh4uX_Grxrg</p>	и оценяват възможностите за тяхното въздействие	
Оценка на учениците	<p>Учителят- моли учениците да оценят урока, като му дадат оценка от 1 до 5. Помолете учениците да изброят новите думи, които са научили, и да помислят върху урока.</p> <p>Учениците се оценяват, като използват наскоро научени думи и си дават оценка</p>	<p>Придобиване знания за европейските ценности: правата на човека, учениците научават за правата на човека. Развиват речников запас (B2)</p>	5 min	

Lesson No. 14

Ниво	15–16	
Предмет	Урок по английски език	
Тема	Активно гражданство	
Цели и резултати	<ul style="list-style-type: none"> - научаване съдържанието на гражданството - разширяване на знанията за активните граждани на света - разширяване на речника на гражданството - развиване говорни умения 	
Материали	Компютър, проектор, бяла дъска	
Продължителност	90 min	

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	<p>Учителят задава въпрос: Какво е активно гражданство?</p> <p>Ученици- работа в екип, дискусия по въпроса</p> <p>Ученици – всеки отбор представя своите идеи</p> <p>Учителят- обобщава определението за гражданство</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИИ</p> <p>Комуникация</p> <p>Когнитивна</p>	<p>3 min</p> <p>5 min</p>
Основна дейност 1	<p>Учителят задава 3 въпроса, на които учениците ще отговорят до края на урока:</p>		1 min

	<p>Основна дейност 2</p>	<p>- Какво е активен гражданин? - Как можем да постигнем социална промяна? - Какви умения са ми необходими, за да бъда активен гражданин? За да отговорите на първия въпрос: Какво е активен гражданин? гледайте три кратки видеоклипа за активисти (активист за здравословно хранене, активист по околна среда и политик)•</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=k0dfpvvZATc</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=itAu7Uw0sn8</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=KwNBLgMVhPs-</p> <p>Докато учениците гледат видеоклипове, те си водят бележки и след всеки видеоклип правят кратка презентация за човека. Те се опитват да намерят специални характеристики за лидерство.</p> <p>Учителят- задава на екипите въпрос: Как можем да предизвикаме социална промяна?</p> <p>Учениците– обсъждат в екипи и представят своите идеи (те се насърчават да използват идеите във видеоклипове)</p> <p>Учителят- обобщава идеите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обединяване като група и излизане на улицата за кампания - Събиране на подписи, за да се покаже подкрепа за кауза - Среца с лицето, което ви представлява на местно или национално ниво - Отказ да закупите продукт или да използвате услуга като протест <p>Учителят- дава задача да се използва речника, който може да помогне за идентифициране на уменията: Какви умения са ми необходими, за да бъда активен гражданин?</p>	<p>УМЕНИЯ</p> <p>Разрешаване на проблем</p> <p>Критично мислене</p> <p>Вземане на решение</p> <p>Увереност</p>	<p>25 min</p> <p>10 min</p> <p>2 min</p> <p>7 min</p> <p>5 min</p> <p>3 min</p> <p>2 min</p>
	<p>Основна дейност 3</p>			
	<p>Основна дейност 4</p>	<p>Учениците- работа в екипи за обсъждане на уменията и компетенциите</p> <p>Отборите представят своите идеи:</p>		

	<p>Комуникация Креативност за аргументирани аргументи Представяне на мнението на другите Устойчивост Оценка Анализ Разрешаване на проблем Критично мислене Проучване Вземане на решение Съвместна дейност Увереност и т.н. Учителят- моли екипите да се съсредоточат върху най-популярните умения, идентифицирани от учениците Учителят -моли учениците да помислят кои умения трябва да укрепят и развият.</p> <p>Развиване на речника: Учителят дава индивидуална работа на учениците: упражнения Приложение 1 и II Учениците -работят индивидуално като правят упражнения</p> <p>ДОПЪЛНИТЕЛЕН МАТЕРИАЛ https://www.myenglishpages.com/english/vocabulary-exercise-citizenship.php?utm_content=cmp-true https://www.liveworksheets.com/w/en/english-second-language-esl/492695</p>		15 min
Оценка на учениците	<p>Учителят -моли да гледат кратко видео за отразяване на урока и да отговорят на въпросите: -Можете ли да дефинирате какво означава активно гражданство? -Можете ли да дадете пример за активен гражданин? -Можете ли да кажете на други някои ключови умения, които са необходими, за да бъдете активен гражданин? – записват отговорите в учебните си тетрадки и четат отговорите на партньора си</p>		3 min 6 min 3 min

Приложения:

I. Изберете правилната *синя* дума във всяко изречение:

1. Добрите граждани биха участвали (активно, общност, избори, морал, подобрене, участие, отговорности, права, патриотизъм, глас), като изберат кандидата, който смятат, че е (активен, общност, избори, морал, подобрене, участие, отговорен , права, патриотизъм, вот).
2. Гражданите имат (активен, общност, избори, морал, подобрене, участие, отговорности, права, патриотизъм, гласуване), но те също трябва да са наясно със своята активна общност избори морално подобрене участие отговорности права патриотизъм гласуване спрямо своята общност.
3. Добрите граждани трябва да работят за просперитета на (активен, общност, избори, морал, подобрене, участие, отговорности, права, патриотизъм, глас), в който живеят.
4. Те също трябва да зачитат (активни, общностни, изборни, морални, подобряване, участие, отговорности, права, патриотизъм, гласуване) нормите на обществото.
5. Гражданската ангажираност е положителното (активност, общност, избори, морал, подобрене, участие, отговорности, права, патриотизъм, гласуване) в делата на общността.
6. Любовта и предаността към собствената страна се нарича (активен, общност, избори, морал, подобрене, участие, отговорности, права, патриотизъм, гласуване)
7. (активен, общност, избори, морал, подобрене, участие, отговорности, права, патриотизъм, гласуване) гражданин участва в (активен, общност, избори, морал, подобрене, участие, отговорности, права, патриотизъм, гласуване) на общността.

II. Решете дали тези примери за поведение са на добър (Д Г) или лош гражданин (Л Г):

1. ... спазва закона. (Д Г/Л Г)
2. ... не е общителен. (Д Г/Л Г)
3. ... гласува. (Д Г/Л Г)
4. ... не се грижи за опазването на околната среда. (Д Г/Л Г)
5. ... хвърля боклук на улицата. (Д Г/Л Г)
6. ... отстъпва мястото си в автобуса заради възрастен човек. (Д Г/Л Г)
7. помага на изгубени непознати да намерят пътя си. (Д Г/Л Г)
8. ... смята, че доброволческият труд е загуба на време. (Д Г/Л Г)
9. ... прережда се на опашката. (Д Г/Л Г)
10. .. участва в общественополезен труд. (Д Г/Л Г)

Урок No. 15

Ниво	16–18
Предмет	Английски език
Тема	Дискриминация и постигане на равенство
Цели и резултати	<ul style="list-style-type: none"> ● Да разсъждават върху половите стереотипи. ● Да четат за правата на човека. ● Да практикуват говорене в дискусия за правата на човека. ● Преглед на лексиката, свързана със свободата и човешките права. ● Да практикуват да дават мнения. ● Развиват умения за плавност, като накарате учениците да практикуват функционален език в реална комуникативна ситуация. ● Изпълнение на подходящи комуникативни функции според ситуациите, целите и участниците.
Материали	Достъп до интернет, компютър, проектор, презентация
Продължителност	90 min

Провеждане на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	Учителят задава въпроси по темата и се уверява, че учениците разбират концепцията на урока.		5 min
Презентация	Учителят насърчава учениците да бъдат ентузиазирани и да си водят бележки по време на урока. Учителят проверява разбирането на учениците, като им задава въпроси, за да помогне при наблюдението. Учениците използват предишни знания, докато споделят различни факти по темата, използвайки функционален език – подходящи полезни думи, фрази, глаголи и др.		10 min
Практика	Учителят следи комуникативните умения на учениците, както и техните говорни умения. Учителят кара учениците да обмислят следните въпроси: 1. Какво е дискриминация?	Критично мислене,	

	<p>2. Можете ли да ни дадете примери за дискриминация?</p> <p>3. Как се отразява на живота ни?</p> <p>Учениците изразяват мнението си. Учителят наблюдава и предоставя на учениците подходяща помощ, за да могат да използват правилно функционалния език.</p> <p>История за лисицата на име КИРИ. Видео. Подходящо упражнение със списък от думи за попълване (по избор) Истинска история се случил с един от учениците. Проблемът със социализирането и способността за общуване с учители и съученици.</p> <p>1. Колко вида дискриминация разпознаваме?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дискриминация по раса и цвят • Национален произход • Пол • Религия • Военен статус и др. <p>VIDEO: Don't put people in the box! https://www.youtube.com/watch?v=zRwt25M5nGw</p>	<p>Комуникационни умения, Анализ, генериране на идеи</p>	<p>10 min</p>
<p>Комуникация</p> <p>Заклучение</p>	<p>Видеото доказва, че имаме много повече общи неща, отколкото предполагаме и трябва да го имаме предвид, когато срещнем човек, който може да изглежда различен от нас. Кратка история, пример за пряка дискриминация, представена от студент. Допълнителни въпроси:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Какви чувства се появяват, когато чуете думата „дискриминация“? • Смятате ли, че дискриминацията някога ще изчезне? • Защо хората дискриминират другите хора? • Чували ли сте някога за несъзнателна (имплицитна) дискриминация? • Промени ли обществото отношението си към дискриминацията днес? <p>Погледнете списъка с права (на лист хартия или на бялата дъска) По желание. Кои ТРИ са най-важни за вас? Защо?</p> <p>Да можеш да даваш мнението си открито. Да можеш да избереш някого, за когото да се ожениш.</p>	<p>Разрешаване на проблем, емпатия, Комуникативна компетентност</p>	<p>25min</p>

	<p>Да можеш да избираш дали и кога да се ожениш.</p> <p>Да можеш да избираш и практикуваш своята религия.</p> <p>Да можеш да гласуваш на избори.</p> <p>Да можеш да излизаш където искаш.</p> <p>Да бъдеш свободен от насилие и дискриминация.</p> <p>Да можеш да си купиш къща.</p> <p>Достъп до лекари/медицински сестри.</p> <p>Да можеш да получаваш равна заплата като друг човек, който върши същата работа.</p> <p>Да можеш да избираш кариерата си.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Смятате ли, че всеки има тези права? Защо? (не)? • Защо някои хора може да имат тези права, а други хора да не ги имат? <p>Говорете за възможни причини.</p> <p>ВИКТОРИНА!</p>	<p>Емпатия, толерантност, зачитане на човешките права</p> <p>Само оценка</p>	<p>30 min</p> <p>10 min</p>
--	--	--	-----------------------------

Урок No. 16

Ниво	16–17	
Предмет	Английски език	
Тема	Дискриминация	
Цели и резултати	<p>След този урок учениците ще могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разберат, че някои хора са третирани несправедливо поради техните характеристики. • Разберат какво се има предвид под дискриминация. • Идентифицират негативното и дискриминационно поведение 	
Материали	Компютър, проектор, бяла дъска	
Продължителност	45 min	

Провеждане на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	<p>Въведение на учителя</p> <p>Грешно е да се отнасяме към някого несправедливо само защото са различни или защото имат определена идентичност.</p> <p>Ще проучим как някои хора са третирани несправедливо и ще научим какво се има предвид под дискриминация</p>		5 min
Основна дейност	<p>Може ли някой да обясни дискриминацията?</p> <p>Дискриминацията е несправедливо третиране на групи от хора със</p>	<p>Аналитични умения,</p> <p>културно съзнание,</p> <p>Гражданство</p> <p>Сътрудничество</p>	10 min

	<p>специфични характеристики, напр. раса, религия, пол и др По двойки избройте колкото можете повече форми на дискриминация. Помислете за формите на дискриминация, които хората изпитват тук всеки ден и по света. Какво чувате в новините? Ще споделяме в клас, но не можете да повтаряте ничии предложения, така че помислете за колкото можете повече</p> <p>Учениците гледат видеоклип: https://www.youtube.com/watch?v=A5gHevO6rI4</p> <p>Дискриминация – лист за отражение на видео</p> <p>Всяка група ще получи разпечатка с думите: Расизъм Ейджизъм Сексизъм Хомофобия Трансфобия Дискриминация на основание увреждане Дискриминация на основата на религия и убеждения Дискриминация, основана на бременност и майчинство</p> <p>Вземете по една разпечатка и използвайте думи, изображения и примери, за да създадете дефиниция на този тип дискриминация</p>	<p>Когнитивна компетентност</p> <p>Критично мислене, Комуникация и сътрудничество, Дигитална компетентност, Изследователски умения</p>	<p>15 min</p> <p>10 min</p>
<p>Презентация</p> <p>Заклучение</p>	<p>Заклучение Важно е да разбирате различията между хората и да осъзнавате тези неща. Светът би бил скучно място, ако всички бяхме еднакви! Също така е важно да разпознаем начините, по които всички сме еднакви. Всички сме хора и всеки има право да бъде третиран еднакво. Никой не обича да се отнасят лошо с него, така че е важно да се отнасяте с другите така, както искате да се отнасят с вас. Когато всички уважаваме различията помежду си, всички можем да се разбираме и да бъдем много по-щастливи. Домашна работа: Изберете тема и напишете есе с мнение</p>	<p>Самооценка</p>	<p>5 min</p>

Урок No. 17

Ниво	16–17
Предмет	Английски език
Тема	Приятелство, Толерантност, Устойчивост
Цели и резултати	<ul style="list-style-type: none"> • Накарайте учениците да осъзнаят проблема с толерантността • Помогнете им да се справят с това • Посъветвайте учениците да бъдат по-толерантни и да уважават различията • Подобряване на собствената устойчивост
Материали	Достъп до интернет, компютър, проектор
Продължителност	45 min

Провежда не на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведени е	Учителят пита учениците дали познават някой, който е бил жертва на тормоз Учениците говорят за хора, които познават, които са били жертви на тормоз. (Учениците имаха домашна задача да направят проучване за известни хора, които са били жертви на тормоз и как го преодоляват).	Насърчаване на социалното съзнание, устойчивост	10 min
Презентация	Учителят дава примери за тормоз Дискусия: Говорете за реакциите на жертвата към тормоз и как да разработите положителни стратегии. Гледайте видеоклипа от епизод на „Великобритания търси талант“ https://www.youtube.com/watch?v=YRtSyh3E_gE&list=PLX_ND05CSXHEqO242i5wJZBq1PcwmG4bx	Критично мислене емпатия	10 min
Групова работа	Учениците обсъждат текста: те говорят за ситуацията в песента. Учениците представя стратегии за преодоляване на подобни проблеми. Те изразяват своите идеи на плакат, съветващ жертвите на тормоз: повишаване на осведомеността на насилниците чрез насърчаване на положително отношение.	Творчество Комуникация и сътрудничество Разрешаване на проблем Дигитална грамотност	15 min
Оценка на учениците	Учениците работят по групи – класът е разделен на групи от по 4 ученика.	Подобряване на презентационните умения,	10 min

	Групите представят своите плакати. След всяка презентация учениците дават обратна връзка за своите връстници.	Ораторство	
--	---	------------	--

Урок No. 18

Ниво	17–18
Предмет	Английски език
Тема	Приемане, Толерантност
Цели и резултати	<ul style="list-style-type: none"> Учениците да осъзнаят личните и колективните традиции Учениците ще разпознават начините, по които културата се предава от човек на човек Учениците ще бъдат по-толерантни и ще зачитат различията по отношение на раса, религия, пол, сексуална ориентация, език, външен вид и т.н.
Материали	Бяла дъска, компютър, проектор
Продължителност	45 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	Учителят моли учениците да гледат видеоклиповете и да си водят бележки. Учениците гледат 2 видеоклипа за толерантността и да си водят бележки https://www.youtube.com/watch?v=Tm4hR2pPt2o https://www.youtube.com/watch?v=QqpRZQj_Ut4	Когнитивна компетентност	10 min
	Учителят дефинира какво е ТОЛЕРАНТНОСТ. Учителят предлага на учениците да анализират документа Декларация на принципите на толерантността от ЮНЕСКО	Аналитични умения Гражданство Признаване на ролята за насърчаване на толерантността	10 min
	http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13175&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html Работейки по групи, учениците анализират документа и коментират дадените изречения	Критично мислене	10 min
Групова работа	1- От съществено значение за международната хармония е индивидите, общностите и нациите		

Дискусия	<p>да приемат и зачитат мултикултурния характер на човешкото семейство.</p> <p>2- В съвременния свят толерантността е по-важна от всякога</p> <p>3- Необходима е толерантност между отделните хора и на ниво семейство и общност.</p> <p>5- Образованието е най-ефективното средство за предотвратяване на нетолерантността.</p> <p>Учителят насърчава дебат за извеждане на заключения.</p>	Емпатия и уважение към разнообразието	15 min
		Вземане на решение	

Литераура

Урок No. 19.

Ниво	14–18 (12 клас)
Предмет	Латинска или национална литература
Учител/автор	Учител по литература
Тема	Човешки права, демокрация, Гражданство
Цели и резултати	<p>Учениците ще могат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разберат какви трансформации са настъпили във взаимодействието между индивидите в различни социални контексти, - открият връзките между класическия свят и съвременния. - разпознават и разбират важността на правилата на гражданското съжителство - развиват поведение, основано на уважение към другите и чуждото мнение
Материали	<p>https://www.canva.com/design/DAFyLUd89UQ/eL_vEwUY63DxSDrFkZJHJg/view?utm_content=DAFyLUd89UQ&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=editor</p> <p>Учебник, биографии, вестници, списания</p>
Продължителност	90 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	<p>Учителят задава въпрос - „Какво представляват правата на човека?“ (латиница)</p> <p>Учениците трябва да направят мозъчна атака и да напишат няколко кратки изречения на лист (вижте материала, слайд 5):</p>	Анализ, изводи, критично мислене, комуникация	20 min

Основна дейност	<p>- Какви са правата, необходими за живот? - Кое е най-важното право за вас? - Как бихте се почувствали без права? Учителят дава примери от историята: „Живот без свобода в Древен Рим“.</p> <p>В края на мозъчната атака, след прочитане на размишленията на учениците, преминаваме към четене и разбиране на писмо 47 от епистолярния на Сенека за състоянието на робите в Рим (вижте материала, слайд 6). - „Днес имаме мечта“. Учениците трябва да напишат кратко писмо, за да отговорят на това на Сенека, трябва да опишат ситуацията с човешките права в съвременния свят и да обяснят правата на младите хора (вижте материал слайд 10).</p>		40 min
Оценка на учениците	Учениците трябва да знаят как да изберете структурата и езиковия регистър, подходящи за вида на необходимото писане (резюме, есе, анализ и др.)	Когнитивни, комуникативни, социални, емоционални компетенции	

Гражданско образование

Урок No. 20.

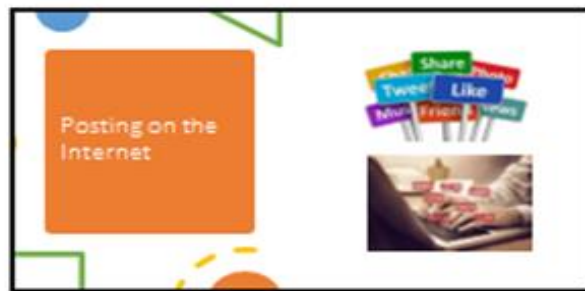
Ниво	16-18
Предмет	Гражданско образование
Тема	ПОМИСЛИ преди да публикуваш
Цели и резултати	Осъзнаване на въздействието на публикацията в социалните медии, плакати
Материали	PowerPoint презентация, хартия, маркери, компютър
Продължителност	80 min

Провеждан е на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	Учителят започва с обяснение на въздействието на публикациите в социалните медии (базирани на източника, вижте РР презентация)	Получаване на знания по темата.	5 min

Основна дейност	<p>Учителят обяснява метода THINK.</p> <p>ПОМИСЛЕТЕ преди да публикувате: ВЯРНО ли е? ПОЛЕЗНО ли е? ВДЪХНОВЯВАЩО ли е? НЕОБХОДИМО ли е? ЛЮБЕЗНО ли е?</p> <p>Учителят обяснява какво учениците трябва да направи и дава примери: плакати, популяризиращи метода THINK, които трябва да висят в училище, стимулиращи правилното поведение в социалните медии.</p> <p>Учениците започват да работят в групи, създавайки свой собствен плакат (ако е необходимо Учителят ще направи групи или ще помогне при създаването на групи)</p>	<p>Разбиране какво означава методът и как може да помогне на връстниците.</p> <p>Вдъхновяване и повишаване на креативността</p> <p>Дизайн и разработка на плаката, работа в екип, планиране, креативност (при дигитален дизайн: използване на програми за проектиране)</p>	<p>5 min</p> <p>5 min</p> <p>60 min</p>	
	Оценка на учениците	<p>Учениците показват своите плакати в края на часа. Няма нужда да избирате победител, всяка работа, която е направена сериозно, е добра.</p>	<p>Споделяне.</p>	<p>5 min</p>

1

2

3

4

5

6

Урок No. 21

Ниво	16-18
Предмет	Гражданско образование
Тема	Международна политика
Цели и резултати	Повишаване на осведомеността и дискусии по международните въпроси
Материали	Компютър, проектор
Продължителност	40 minutes

Провеждане на урока	Описание стъпка по стъпка на урока (учител / ученици / дейности)	Умения/ компетентности	Продължителност (minutes)
Въведение	<p>Учителят предлага възможност на учениците да дебатира по теми, свързани с международната политика.</p> <p>Примери за темите:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Защо държавите воюват? - Има ли правила, които важат за всички страни? - Как функционира ООН? - Какво е влиянието на ЕС? - Кога НАТО се включва активно в конфликти? 	Изучаване и разбиране на международните отношения и силата и влиянието на международните организации.	10 min
Основна дейност	<p>За въвеждане на темата се използват новинарски клипове. Например: NOS Stories (кратки клипове по скорошни теми, насочени към млади хора) NOS Nieuws - Новини, спорт и събития Nederlandse Omroep Stichting (надежден национален холандски новинарски сайт) След представянето могат да се задават въпроси.</p> <p>След като цялата информация е ясна, учениците обсъждат и формират своите мисли, мнение и възможни решения на международни конфликти. Разбира се, третират се текущите международни дела.</p> <p>Учителят контролира реда на говорене (ако е необходимо) и насърчава учениците да изразяват мислите си (също ако е необходимо, тъй като в много случаи насърчаването не е необходимо и дискусиата протича естествено). Ако са изразени силни мнения, учителят трябва да напомни на учениците, че уважителният диалог е единственият правилен начин за обсъждане и дебат. Учениците също са поканени сами да предложат теми за дискусия.</p>	<p>Формиране на мнение и дискусия по представените теми.</p> <p>Подобряване разбирането на международните отношения и формиране на позиция</p>	25 min
Оценка на учениците	<p>В края на часа учителят прави обобщение. Учениците са поканени да продължат да мислят по темата и да споделят нови мнения следващия час.</p>	Изразяване на мнение	5 min

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Това учителско помагало с педагогически практики е създадено от учители, преподаващи различни предмети от шест държави България, Италия, Литва, Холандия, Румъния и Турция. Те споделят своята практика в преподаването на Гражданско образование по различни предмети. По време на работата по проекта „Активно за укрепване на европейските ценности“ учителите от партньорските училища развиха своите професионални компетенции в преподаването на Гражданско образование и прилагането на методологията на дебатите и публичното говорене в часовете.

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на тази публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява възгледите само на авторите, и Комисията не може да бъде държана отговорна за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея.

Erasmus+